

CAH Vilentum Hogeschool Dronten

Bachelor Dier- en Veehouderij

Associate degree Dier- en Veehouderij

Bachelor Tuinbouw en Akkerbouw

Associate degree Tuinbouw en Akkerbouw

Uitgebreide opleidingsbeoordeling

Inleiding

Dit visitatierapport bevat de beoordeling van de bestaande hbo-bacheloropleidingen Dier- en Veehouderij en Tuinbouw en Akkerbouw en de daaraan verwante *associate degree*-programma's van Vilentum Hogeschool¹. De beoordeling is uitgevoerd door een visitatiepanel dat door NQA in opdracht van Vilentum Hogeschool en in overleg met de opleidingen is samengesteld. Het panel is voorafgaand aan de visitatie goedgekeurd door de NVAO.

Het rapport beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel. Het is opgesteld conform het *Beoordelingskader voor de uitgebreide opleidingsbeoordeling* van de NVAO (22 november 2011) en het *NQA Protocol 2014 voor de uitgebreide opleidingsbeoordeling*.

De visitatie heeft plaatsgevonden op donderdag 12 en vrijdag 13 juni 2014.

Het visitatiepanel bestond uit:

De heer ir. H.J.M. Naaijens (voorzitter, domeindeskundige)

Mevrouw dr.ir. A. van den Pol-van Dasselaar (domeindeskundige)

Mevrouw ir. A.J.C.M. Arts (domeindeskundige)

De heer J.M. van Smeden (studentlid)

Mevrouw M. Snel BHRM & BEd, auditor van NQA, trad op als secretaris van het panel.

Bij de aanvraag werd door de instelling een kritische reflectie aangeboden die naar vorm en inhoud voldeed aan de eisen van het desbetreffende beoordelingskader van de NVAO en aan de eisen van het *NQA Protocol 2014*.

Het panel heeft de kritische reflectie bestudeerd en een bezoek aan de opleiding gebracht. De kritische reflectie en alle overige (mondeling en schriftelijk) verstrekte informatie hebben het visitatiepanel in staat gesteld om tot een weloverwogen oordeel te komen.

Het visitatiepanel verklaart dat de beoordeling van de opleiding in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Utrecht, 16 september 2014

Panelvoorzitter

ir. H.J.M. Naaijens

Panelsecretaris

M. Snel BHRM & BEd

¹ De Christelijke Agrarische Hogeschool (CAH) en Stoas Wageningen (Aeres Groep) zijn per 1 januari 2013 gefuseerd tot Vilentum Hogeschool.

Samenvatting

Het visitatiepanel concludeert de bacheloropleidingen Dier- en Veehouderij (DV) en Tuinbouw en Akkerbouw (TA) en aanverwante *associate degree*(Ad) programma's van Vilentum Hogeschool² van goede kwaliteit zijn. Het panel beoordeelt de opleidingen als **goed**.

Beoogde eindkwalificaties

De bacheloropleidingen DV en TA leiden studenten op tot innovatief ondernemer, adviseur of daaraan gerelateerde beroep. De eindkwalificaties van de opleidingen zijn actueel en inhoudelijk relevant voor de verschillende beroepenvelden en sluiten aan op de eisen die gelden voor hbo-bachelorniveau. De Ad-programma's leiden op tot zelfstandig ondernemer voor het domein van DV of TA.

De opleidingen (bachelor en Ad) van Vilentum bieden studenten een breed georiënteerd programma met nadrukkelijk aandacht voor internationalisering en praktijk- en onderzoeksvaardigheden. De doelstellingen van de opleidingen zijn afgestemd op uitgangspunten van andere agrarische hogescholen in Nederland en met internationale samenwerkingspartners. Middels de opzet van de opleidingen wordt de studenten een palet aan mogelijkheden geboden om zich op persoonlijk vlak te ontwikkelen. Het panel beoordeelt de beoogde eindkwalificaties (standaard 1) als **goed**.

Programma

De twee opleidingen bieden een aantal specialisaties in voltijd aan. De hoofdrichtingen van DV en TA worden ook in deeltijd aangeboden en kennen een Ad-variant die gelijk is aan de eerste twee studiejaar van de verwante voltijdse bacheloropleiding.

De opleidingen bieden een brede kennisbasis en interessante mogelijkheden voor de student om zich te specialiseren als bijvoorbeeld ondernemer of adviseur. De beroepspraktijk van DV of TA dient nadrukkelijk als uitgangspunt voor de ontwikkeling van de kennis, vaardigheden en competenties. Dit gebeurt in opdrachten waarin casuïstiek uit de actuele beroepspraktijk centraal staat. Verder komen studenten in aanraking met de beroepspraktijk via gastdocenten, stage, minoren en het afstuderen. De gebruikte literatuur is van hbo-niveau en vergelijkbaar met wat gangbaar is. Ook hebben de opleidingen aandacht voor de ontwikkeling van onderzoeksvaardigheden passend bij de context van DV of TA.

Gedurende de vier jaar worden de programma's steeds complexer en verwachten de opleidingen meer zelfstandigheid van de studenten. De individuele begeleiding is hierop afgestemd.

In het eerste jaar hebben de opleidingen aandacht voor de aansluiting op de achtergronden en mogelijkheden van de verschillende studenten. Vooral bij de instroom van deeltijdstudenten hebben de opleidingen hier goed aandacht voor.

De studielast is volgens studenten te doen. Via het studiebegeleidingssysteem zorgen de opleidingen ervoor dat eventuele problemen van studenten met studeerbaarheid bespreekbaar zijn en worden aangepakt. Voor studenten met een functiebeperking biedt CAH Vilentum goede passende voorzieningen om het gewenste programma te volgen. Het panel beoordeelt oriëntatie en duur van het programma (standaarden 2 en 7) als **voldoende** en de inhoud, vormgeving en studielast (standaarden 3, 4 en 6) als **goed**. Standaard 5 (instroom) beoordeelt het panel voor de voltijdse varianten als **voldoende** en voor de deeltijdse varianten als **goed**.

² CAH Dronten en Almere en Stoas Wageningen (Aeres Groep) zijn per 1 januari 2013 gefuseerd tot Vilentum Hogeschool.

Personeel

Het docententeam beschikt over de nodige vakinhoudelijke en onderwijskundige kwalificaties, waaronder kennis van onderzoek. Een deel van de docenten vervult een actieve rol in (eigen) netwerken in het (inter)nationale beroepenveld. Het docententeam is groot genoeg om de opleidingen naar wens en behoren uit te voeren. Het panel beoordeelt de standaarden van het onderwerp personeel als **goed**.

Voorzieningen

De opleidingen worden verzorgd in Dronten. Daar beschikken zij over prachtige faciliteiten die het panel beoordeelt als excellent. Het lesgebouw waar het onderwijs grotendeels wordt verzorgd beschikt over de nodige werk-, studie- en lesruimten en is voorzien van moderne faciliteiten. Studenten van de opleidingen maken daarnaast gebruik van praktijkvoorzieningen waaronder kassen, een teeltoppervlak, een melkveehouderij en een boeren(studenten)bedrijf met koeien, schapen, kippen en varkens. De voorzieningen bieden studenten unieke mogelijkheden om praktijkervaring op te doen en onderzoek uit te voeren in samenwerking met opdrachtgevers en met behulp van de nieuwste middelen en technieken. Studenten worden begeleid door docenten, mentoren, stage- en afstudeerbegeleiders. Het begeleidingsprogramma gaat uit van een intensievere begeleiding in het begin van de studie en verwacht meer zelfstandigheid van studenten naarmate het programma vordert. De opleiding kan sterker aandacht hebben voor de ontwikkeling van de individuele mogelijkheden van studenten. De informatievoorziening verloopt vooral digitaal via onder andere Alluris (cijferregistratie) en Blackboard. Studenten zijn hierover tevreden, maar bepaalde (organisatorische) informatie mogen de opleidingen sneller aanleveren. Het panel beoordeelt de voorzieningen (standaard 11) als **excellent** en de studiebegeleiding (standaard 12) als **voldoende**.

Kwaliteitszorg

De opleidingen hanteren een duidelijk systeem van kwaliteitszorg. Regelmatig evalueren zij de kwaliteit van het onderwijs op verschillende relevante punten. Verschillende teams en commissies zijn hierbij betrokken: zij analyseren en bespreken de evaluatie-uitkomsten. Op basis van deze uitkomsten voeren de opleidingen verbetermaatregelen door. Ook sinds de vorige visitatie zijn verbeteringen doorgevoerd in de programma's. De opleidingen betrekken medewerkers, studenten, verschillende commissies, afgestudeerden en het beroepenveld actief bij de kwaliteitsbewaking. Het panel beoordeelt de interne kwaliteitszorg als overtuigend positief: standaarden 13, 14 en 15 als **goed**.

Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De competenties van de opleidingen staan zichtbaar centraal in de toetsing en beoordeling binnen de verschillende onderdelen. De opleidingen hanteren verschillende toetsvormen passend bij het onderwijs, zoals projecten, kennistoetsen, presentaties en werkstukken (verslagen). In de majors en minors in het vierde studiejaar bekwamen de studenten zich op het gewenste eindniveau (bachelor). Zij sluiten de opleiding af in het laatste semester middels het eindwerkstuk dat het resultaat is van een praktijkgericht onderzoek op bachelorniveau. Daarnaast leveren studenten een eindexamendossier in waarover een gesprek plaatsvindt. Studenten die het Ad-programma volgen sluiten dit af in het vierde semester van de opleiding (jaar 2) met een Proeve van Bekwaamheid. Ad-studenten voeren daarvoor een praktijkgericht onderzoek op kleine schaal uit waarover zij een verslag schrijven.

De verschillende werkstukken (resultaten) van studenten uit de opleidingen tonen overtuigend aan dat de beoogde eindkwalificaties worden bereikt. Afgestudeerden kunnen goed aan de slag als ondernemende professional in het veld van DV of TA. Het afnemende werkveld is tevreden over de kwaliteiten van de afgestudeerden van de opleidingen. Op grond van voorgaande beoordeelt het panel de toetsing en de gerealiseerde eindkwalificaties (standaard 16) als **goed**.

Op grond van de beoordelingen van de zestien standaarden en de beslisregels van de NVAO beoordeelt het panel de opleiding als **goed**.

Inhoudsopgave

1	Basisgegevens van de opleidingen	11
2	Beoordeling	15
	Beoogde eindkwalificaties	16
	Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties	16
	Programma	19
	Standaard 2 Oriëntatie van het programma	19
	Standaard 3 Inhoud van het programma	23
	Standaard 4 Vormgeving van het programma	25
	Standaard 5 Instroom	27
	Standaard 6 Studeerbaarheid	29
	Standaard 7 Duur	31
	Personeel	32
	Standaard 8 Personeelsbeleid	32
	Standaard 9 Kwaliteit van het personeel	34
	Standaard 10 Kwantiteit van het personeel	35
	Voorzieningen	36
	Standaard 11 Materiële voorzieningen	36
	Standaard 12 Studiebegeleiding	39
	Kwaliteitszorg	41
	Standaard 13 Evaluatie resultaten	41
	Standaard 14 Verbetermaatregelen	42
	Standaard 15 Betrokkenheid bij kwaliteitszorg	43
	Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	46
	Standaard 16 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	46
3	Eindoordeel over de opleidingen	53
4	Aanbevelingen	55
5	Bijlagen	57
	Bijlage 1: Eindkwalificaties van de opleidingen	59
	Bijlage 2: Overzicht opleidingsprogramma's	61
	Bijlage 3: Deskundigheden leden visitatiepanel en secretaris	67
	Bijlage 4: Bezoekprogramma	73
	Bijlage 5: Bestudeerde documenten	77
	Bijlage 6: Overzicht bestudeerde afstudeerwerken	79
	Bijlage 7: Verklaring van volledigheid en correctheid	81

1 Basisgegevens van de opleidingen

Administratieve gegevens van de opleidingen

1. <i>Naam opleiding in CROHO</i>	Bachelor Dier- en Veehouderij
2. <i>Registratienummer opleiding in CROHO</i>	34869
3. <i>Oriëntatie en niveau</i>	Hbo-bachelor
4. <i>Aantal studiepunten</i>	240
5. <i>Afstudeerrichtingen (majors)</i>	Dier- en Veehouderij (voltijd en deeltijd) Dier- en Gezondheidszorg (voltijd) Agrarisch Ondernemerschap (voltijd) International Livestock Production (voltijd) Animal Health and Welfare (voltijd) European Engineer Degree Animal Production (voltijd)
6. <i>Varianten</i>	Voltijd Deeltijd
7. <i>Locatie</i>	Dronten
8. <i>Jaar vorige visitatie en datum besluit NVAO</i>	Vorige visitatie: 18 maart 2008 Besluit NVAO: 21 oktober 2009
9. <i>Ad-programma*</i>	Associate degree Dier- en Veehouderij (voltijd)
10. <i>Registratienummer Ad in CROHO</i>	80006
11. <i>Code of conduct</i>	Is getekend

*) Associate degree

1. <i>Naam opleiding in CROHO</i>	Bachelor Tuinbouw en Akkerbouw
2. <i>Registratienummer opleiding in CROHO</i>	34868
3. <i>Oriëntatie en niveau</i>	Hbo-bachelor
4. <i>Aantal studiepunten</i>	240
5. <i>Afstudeerrichtingen (majors)</i>	Tuinbouw en Akkerbouw (voltijd en deeltijd) Agrarisch Ondernemerschap (voltijd) European Engineer Degree Plant Production (voltijd)
6. <i>Varianten</i>	Voltijd Deeltijd
7. <i>Locatie</i>	Dronten
8. <i>Jaar vorige visitatie en datum besluit NVAO</i>	Vorige visitatie: 18 maart 2008 Besluit NVAO: 21 oktober 2009
9. <i>Ad-programma</i>	Associate degree Tuinbouw en Akkerbouw (voltijd)
10. <i>Registratienummer Ad in CROHO</i>	80012
11. <i>Code of conduct</i>	Is getekend

Administratieve gegevens van de instelling

1. Naam instelling	Vilentum Hogeschool
2. Status instelling	Bekostigd
3. Resultaat instellingstoets kwaliteitszorg	Niet van toepassing

Kwantitatieve gegevens over de opleidingen

Overzicht studentenaantallen per opleiding (2013)

Opleiding	Voltijd	Deeltijd
Associate degree Dier- en Veehouderij	14	0
Associate degree Tuinbouw en Akkerbouw	9	0
Bachelor Dier- en Veehouderij	613	10
Bachelor Tuinbouw en Akkerbouw	123	8

Overzicht aantal studenten instroom per opleiding (major Ba en Ad)

	2009	2010	2011	2012	2013
Dier- en Veehouderij					
Associate degree Dier- en Veehouderij (voltijd)		11	11	5	6
Deeltijd Dier- en Veehouderij				10	0
Voltijd major Dier- en Veehouderij	73	56	64	55	61
Voltijd major Dier en Gezondheidszorg	40	60	44	48	57
Voltijd major Agrarisch Ondernemerschap	39	45	54	54	60
Major Animal Health & Welfare	3	2	1	2	3
Major International Livestock Production	10	7	4	2	5
Major European Engineer Degree Animal Production	9	9	10	6	4
Totaal	174	190	188	182	196
Nederlands nationaliteit	152	172	173	172	184
Overige nationaliteiten	22	18	15	10	12
Tuinbouw en Akkerbouw					
Associate degree Tuinbouw en Akkerbouw (voltijd)		4	3	3	5
Deeltijd Tuinbouw en Akkerbouw				9	0
Voltijd major Tuinbouw en Akkerbouw	31	26	35	23	21
Voltijd major Agrarisch Ondernemerschap	10	9	16	12	11
Major European Engineer Degree Plant Production	2	2	7	7	6
Totaal	43	41	61	54	43
Nederlands nationaliteit	41	39	54	47	37
Overige nationaliteiten	2	2	7	7	6

Overzicht bachelorrendementen Dier- en Veehouderij

Cohort	Instroom	Herinschrijvers (doorstroom)	Geslaagd
2005-2006	123	81 (42 gestopt voor 1-9-2006: 23 geslaagd en 19 gestopt)	59 (73%) (> 1-9-2006 < 1-9-2010)
2006-2007	117	77 (40 gestopt voor 1-9-2007: 23 geslaagd en 17 gestopt)	52 (68%) (> 1-9-2007 < 1-9-2011)
2007-2008	152	114 (38 gestopt voor 1-9-2008: 22 geslaagd en 16 gestopt)	87 (76%) (> 1-9-2008 < 1-9-2012)
2008-2009	170	144 (26 gestopt voor 1-9-2009: 14 geslaagd en 12 gestopt)	106 (74%) (> 1-9-2009 < 1-9-2013)

Overzicht bachelorrendementen Tuinbouw en Akkerbouw

Cohort	Instroom	Herinschrijvers (doorstroom)	Geslaagd
2005-2006	72	61 (11 gestopt voor 1-9-2006: 5 geslaagd en 6 gestopt)	51 (84%) (> 1-9-2006 < 1-9-2010)
2006-2007	45	31 (14 gestopt voor 1-9-2007: 1 geslaagd en 13 gestopt)	30 (97%) (> 1-9-2007 < 1-9-2011)
2007-2008	30	28 (2 gestopt voor 1-9-2008: 0 geslaagd en 2 gestopt)	22 (79%) (> 1-9-2008 < 1-9-2012)
2008-2009	44	37 (7 gestopt voor 1-9-2009: 1 geslaagd en 6 gestopt)	29 (78%) (> 1-9-2009 < 1-9-2013)

Overzicht rendement Associate degree Dier- en Veehouderij

Cohort	Instroom	Herinschrijvers (doorstroom)	Geslaagd
2007-2008	12	4 (8 gestopt voor 1-9-2008)	3 (75%)
2008-2009	19	16 (3 gestopt voor 1-9-2009)	15 (94%)
2009-2010	24	18 (6 gestopt voor 1-9-2010)	16 (89%)
2010-2011	27	27 (0 gestopt voor 1-9-2011)	8 (29%)

Overzicht rendement Associate degree Tuinbouw en Akkerbouw

Cohort	Instroom	Herinschrijvers (doorstroom)	Geslaagd
2007-2008	3	3 (0 gestopt voor 1-9-2008)	3 (100%)
2008-2009	5	3 (2 gestopt voor 1-9-2009)	2 (67%)
2009-2010	4	2 (2 gestopt voor 1-9-2010)	2 (100%)
2010-2011	8	9 (0 gestopt, 1 erbij voor 1-9-2011)	0 (0%)

Docentenaantal, inclusief onderwijsassistenten (2014)

Vestigingsplaats	Aantal	FTE
Dronten	131	102,8

Gemiddeld aantal contacturen

2013-2014: 15 lesblokken per week (22 klokuren per week)

2014-2015: 15 lesblokken per week (18,75 klokuren per week)

Per 2014-2015 bestaat een lesblok uit 75 minuten. Hiermee worden het ochtend- en middagprogramma uitwisselbaar.

2 Beoordeling

Het visitatiepanel beschrijft hieronder per standaard van het NVAO-beoordelingskader de bevindingen, overwegingen en conclusies. Het eindoordeel over de opleidingen volgt in hoofdstuk 3, de aanbevelingen volgen in hoofdstuk 4.

Vilentum Hogeschool

Per 1 januari 2013 zijn de hogescholen van de Aeres Groep, de Christelijke Agrarische Hogeschool (CAH) in Dronten en Almere en de Stoas Wageningen gefuseerd tot Vilentum Hogeschool. Dit betrof een institutionele fusie. De CAH is nu een faculteit binnen Vilentum Hogeschool (verder: CAH Vilentum) en biedt de opleidingen aan zoals voor 2013 ook het geval was.

Schets van de opleidingen

De hogeschool biedt de opleidingen aan in Dronten. De opleidingen zijn volgens eenzelfde didactische opzet vormgegeven en worden volgens dezelfde onderwijskundige principes verzorgd. De opleidingen kennen gemeenschappelijke curriculumonderdelen en de beroepstaken die in het onderwijs centraal staan zijn zeer vergelijkbaar: het type opdracht en de competenties waaraan de student werkt zijn gelijk, alleen de context waarin studenten deze ontwikkelen verschilt.

De bacheloropleidingen Dier- en Veehouderij (DV) en Tuinbouw en Akkerbouw (TA) van Vilentum Hogeschool worden samen met de verwante *associate degree* (Ad)-programma's DV en TA gevisiteerd. De bevindingen, overwegingen en conclusies zijn van toepassing voor de verschillende opleidingen en daarbij behorende varianten en Ad-programma's. Wanneer dit niet het geval is, staat dit expliciet vermeld.

Beoogde eindkwalificaties

Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Bevindingen

Bachelor Dier- en Veehouderij

Studenten Dier- en Veehouderij (DV) worden klaargestoomd om in het dynamische veld van de dier- en veehouderij als professional te kunnen functioneren. Die dynamiek wordt in sterke mate bepaald door enerzijds de op de wereldmarkt groeiende behoefte aan meer (productie)volume en anderzijds het groeiende ongenoegen vanuit de maatschappij over het welzijn van productiedieren en de gevolgen voor dier, mens en milieu. Afgestudeerden van DV kunnen in deze sector aan de slag als financieel economisch adviseur, ondernemer/bedrijfsleider, adviseur/vertegenwoordiger, praktijkgericht onderzoeker en ontwikkelaar. Daarvoor beschikken zij over een gedegen zoötechnische en biologische basiskennis en over kennis en vaardigheden om met inzet van innovatieve middelen tegen een acceptabele kostprijs te kunnen produceren. Ook moeten afgestudeerden rekening houden met de maatschappelijke omgeving en met nationale en supranationale (EU) regelgeving. Duurzaam ondernemen binnen deze context is voor zowel de zelfstandig ondernemer als voor de adviseur en onderzoeker van belang (*Opleidingsprofiel DV 2013*).

Bachelor Tuinbouw en Akkerbouw

Voor studenten van de opleiding Tuinbouw en Akkerbouw (TA) geldt dat zij na hun opleiding klaar zijn om als professional te functioneren in een nationale en internationale dynamische context. Binnen deze sector wordt die dynamiek onder meer bepaald door de noodzaak van duurzaamheid versus een sterk economisch belang en de positie die Nederland heeft als voorloper in ontwikkelingen ten opzichte van andere landen in de wereld. Afgestudeerden kunnen in deze mondiaal georiënteerde sector aan de slag als ondernemer/manager, voorlichter/adviseur, commercieel medewerker, onderzoeker, kwaliteit- en ketenmanager of marketeer. Belangrijk is dat zij daarbij innovatief denken en handelen vanuit gedegen basiskennis (*Opleidingsprofiel TA 2013*).

Eindkwalificaties

De opleidingen DV en TA (voltijd en deeltijd) gaan uit van twee sets eindkwalificaties die integraal terugkomen in de curricula (zie Bijlage 1 Eindkwalificaties van de opleidingen). Per opleiding zijn beroepsspecifieke eindkwalificaties beschreven in de opleidingsprofielen die in samenspraak met de andere hogere agrarische opleidingen in Nederland zijn ontwikkeld en die zijn vastgesteld in 2013. De nieuwe eindkwalificaties vervangen de eindkwalificaties uit 2002. De relatie met de oude eindkwalificaties is in de profielen gelegd.

Beide opleidingen gaan, naast de specifieke beroepskwalificaties, uit van de tien CAH-competenties (*Op koers met CGO 2010*). Deze domeincompetenties omvatten bijvoorbeeld de kennis en vaardigheden om goed te kunnen ondernemen, onderzoeken, samenwerken en innoveren (zie ook Bijlage 1). Per opleiding (bachelor en Ad DV en TA) is in een curriculumoverzicht de relatie tussen de opleidingsspecifieke eindkwalificaties (2013), de tien CAH-competenties en de opleidingsmodulen zichtbaar gemaakt.

Bachelorniveau

De landelijk ontwikkelde eindkwalificaties zijn op hbo-bachelorniveau ontwikkeld (*Opleidingsprofiel DV 2013* en *Opleidingsprofiel TA 2013*). De CAH-competenties sluiten aan bij de beschrijvingen van de vijf Dublin descriptoren voor bachelorniveau (*Op koers met CGO 2010*). De hogeschool heeft deze competenties op drie niveaus uitgewerkt:

- propedeusebekwaam (na jaar 1);
- stagebekwaam (na jaar 3);
- beroepsbekwaam (na het afstuderen in jaar 4).

De opleidingen gebruiken de CAH-competenties om de ontwikkeling van de student op het gebied van algemene kennis, vaardigheden en houding te volgen gedurende de opleiding.

Associate degree-programma's

De verwante Ad-programma's van DV en TA leiden ondernemers op die in staat zijn om zelfstandig een bedrijf te runnen, over managementcapaciteiten beschikken en met anderen kunnen samenwerken (*Leren in Levende Netwerken*, juni 2003).

Voor de Ad-programma's gelden dezelfde competenties als voor de bacheloropleidingen. Er is, uiteraard, sprake van niveauverschil bij het behalen van de CAH-competenties. Ter afsluiting van de twee studie jaren van het Ad-programma legt de Ad-student een Proeve van Bekwaamheid af waarin vijf CAH-competenties op niveau 2 en vijf op niveau 1 aan de orde komen. Passend bij het beroepsprofiel van de Ad-afgestudeerde moet de Ad'er over de volgende competenties op niveau 2 beschikken: samenwerken, presenteren, organiseren, zelfsturen en ondernemen.

Profilering

CAH Vilentum profileert zich vanuit een identiteit die is betiteld als 'Economy of Life'. Hierin staat onder meer aandacht voor gezond samenleven en duurzaam ondernemen centraal. In de uitwerkingen van het onderwijs zijn betrokkenheid en praktijkgerichtheid belangrijke begrippen. Zo worden studenten actief betrokken bij het onderwijs via verenigingen, evaluaties en andere activiteiten. Daarnaast staat de beroepspraktijk nadrukkelijk centraal in de curricula met beroepsgerichte opdrachten, de stage en het afstuderen. Verder spelen de docenten van de opleidingen een belangrijke rol in het waarmaken van de betrokkenheid en de praktijkgerichtheid binnen de opleidingen. Zij brengen consciëntieus hun praktijknetwerk in het onderwijs en zijn goed bereikbaar en benaderbaar voor studenten. Het panel is daarbij van mening, dat CAH Vilentum de opleidingen nationaal en internationaal goed op de kaart zet dankzij de aandacht voor internationalisering en innovatie.

Internationalisering

CAH Vilentum werkt samen met een aantal buitenlandse partnerinstellingen (universiteiten en hogescholen) met wie zij eindkwalificaties en curricula op systematische wijze vergelijken. Studentuitwisseling en doorstroom zijn doelen hierbij. De opleidingen sluiten met een aantal specifiek op buitenlandse instroom gerichte majorprogramma's aan op agrarische bachelor- en masterprogramma's in Europa (waaronder in Frankrijk, Finland, Polen, Spanje en Portugal) en daarbuiten (USA en Zuid-Afrika).

Afstemming relevante partijen in het (werk)veld

De opleidingen (bachelor en Ad) zijn opgebouwd uit een aantal majorprogramma's (zie verder hoofdstuk 2 Programma). Elke major heeft een werkveldcommissie met twee of drie vertegenwoordigers uit het werkveld dat relevant is voor de betreffende major. Een werkveldcommissie komt twee keer per jaar bijeen, waarvan één keer gezamenlijk voor het domein Voedsel en gezondheid (waartoe DV en TA behoren) en één keer afzonderlijk. In de gezamenlijke bijeenkomst worden onder meer de domeinmodulen en de specifieke DV- en TA-eindkwalificaties besproken.

De opleidingen van CAH Vilentum voeren sinds een paar jaar weer intensief overleg met de verwante opleidingen van de andere agrarische hogescholen in 's-Hertogenbosch, Leeuwarden en Delft. Dit heeft onder meer geleid tot de nieuwe beroepsprofielen voor DV en TA. Vanaf 2011 vindt jaarlijks afstemming plaats met de buitenlandse partnerinstellingen van CAH Vilentum. In dit verband zijn de eindkwalificaties gevalideerd en worden deze herhaaldelijk besproken. In een 'internationale week' in Dronten komen partnerinstellingen op bezoek en wordt ook gereflecteerd op de eindkwalificaties en de curricula van DV en TA.

Overwegingen en conclusie

Het panel stelt vast dat de opleidingen studenten opleiden tot innovatief ondernemer, adviseur, praktijkgericht onderzoeker of daaraan gerelateerd beroep. De eindkwalificaties van de opleidingen zijn inhoudelijk relevant, actueel en sluiten aan op de eisen die gelden voor hbo-bachelorniveau.

Voor de Ad-programma's geldt dat de gebruikte eindkwalificaties aansluiten op het gewenste Ad-niveau.

De opleidingen van CAH Vilentum bieden studenten een breed georiënteerd programma met nadrukkelijk aandacht voor internationalisering, praktijkvaardigheden en een palet aan mogelijkheden voor studenten om zich op persoonlijk vlak te ontwikkelen. Dit beoordeelt het panel als goed. Binnen het brede programma brengen studenten een eigen accent aan via major- (semester) programma's die direct verwant zijn aan Dier- en Veehouderij of Tuinbouw en Akkerbouw.

De opleidingen stemmen af en werken samen met vertegenwoordigers van de relevante werkvelden (per major) en met partnerinstellingen in Nederland en daarbuiten over de hele wereld. De relaties die de opleidingen daarvoor benutten zijn duurzaam. Dit is naar het inzicht van het panel mede dankzij de goede en verstrekkende reputatie van de opleidingen.

Het panel komt op basis van bovenstaande tot het oordeel **goed** voor de bachelor- en Ad-opleidingen DV en TA (voltijd en deeltijd).

Programma

Standaard 2 Oriëntatie van het programma

De oriëntatie van het programma waarborgt de ontwikkeling van vaardigheden op het gebied van wetenschappelijk onderzoek en/of de beroepspraktijk.

Bevindingen

Kennis en kunde

De beroeps- en de domeincompetenties staan centraal in de opleidingen en de majors die zij bieden. Via beroepstaken en -opdrachten wordt hieraan gewerkt. In de domeinmodulen staan vooral de CAH-competenties centraal.

Voor de ontwikkeling van de beoogde kennis en kunde (vaardigheden) maken de opleidingen gebruik van verschillende (internationale) bronnen voor het lesmateriaal (beroepstaken en opdrachten). Naast boeken en dictaten maken studenten gebruik van (digitale) bronnen via de bibliotheek van CAH Vilentum. Het panel heeft het lesmateriaal bestudeerd en een positieve indruk van het materiaal gekregen. De opleidingen werken met passende literatuur die overwegend actueel en relevant is. De aandacht voor het vak Engels kan, wat betreft het panel in het licht van de internationale omgeving(en), worden versterkt. In sommige (propedeuse)modulen kan de diepgang en actualiteit steviger. Dit is, naar het oordeel van het panel, bijvoorbeeld het geval bij de onderdelen Innovatief Management Veehouderij en Bedrijfsproblemen oplossen en analyseren. In het algemeen kan de aandacht voor maatschappelijke problemen ook sterker.

Studenten zoeken zelf ook bronnen. De hogeschool heeft een eigen mediatheek waarin, naast de verplichte bronnen, relevante literatuur beschikbaar is. Studenten zoeken overwegend bronnen via internet. Daarvoor biedt de hogeschool toegang tot een aantal digitale databanken (zie standaard 11). Studenten zijn getraind (vak)literatuur via internet zoeken en beoordelen. Ook beschikt de hogeschool in de mediatheek over relevante andere bronnen, zoals vakbladen. Het panel heeft vernomen dat studenten zelf ook vaak geabonneerd zijn op vakbladen, zoals Trekker en Boerderij.

De opleidingen bevorderen relevantie en actualiteit van het lesmateriaal met casuïstiek die direct is ontleend aan de beroepspraktijk. De opleidingen maken bijvoorbeeld gebruik van specifieke bedrijfsgegevens en onderzoeksrapportages en -publicaties van de overheid. In de verschillende projecten moeten studenten dergelijke data toepassen om zich bepaalde kennis en vaardigheden eigen te maken, zoals presenteren, samenwerken, onderzoeken en ondernemen.

Relatie met beroepspraktijk

Studenten komen vanaf het begin van de studie in aanraking met de beroepspraktijk doordat in elke module een beroepstaak centraal staat. De beroepstaak is een opdracht (project) waarin fictieve aan de praktijk ontleende casuïstiek of een echte opdracht voor een opdrachtgever het uitgangspunt is. Via modules worden specifieke kennis en vaardigheden getraind en getoetst.

Studenten doen ook werkervaring op in de verschillende schoolbedrijven van CAH Vilentum in Dronten. Zo kunnen studenten van TA aan de slag met telen in de kas voor een proef of een project. Ook kunnen zij, evenals studenten van DV, werken in de schoolboerderij. Dit schoolbedrijf is een gemengd boerenbedrijf dat bestaat uit honderd hectare gras- en bouwland. Het bedrijf houdt ongeveer tachtig koeien die zorgen voor een van de hoofdopbrengsten van de boerderij: melk. Daarnaast vormt de teelt van aardappelen en suikerbieten de tweede hoofdactiviteit (zie verder standaard 11). In het schoolbedrijf kunnen studenten heel gerichte praktijkervaringen opdoen, en vooral ook in het uitvoeren van experimenten. Zo is er elk jaar een groep studenten van de opleiding DV verantwoordelijk voor de werkzaamheden die het melkvee met zich meebrengt en voor de opfok van het jongvee. De schoolbedrijven creëren daarnaast de mogelijkheid om andere vaardigheden te trainen. Als lid van het dagelijks bestuur van een schoolbedrijf leren studenten bijvoorbeeld omgaan met bedrijfskundige vraagstukken op het gebied van inkoop, afzet en kostenbeheersing. Studenten van het schoolbedrijf moeten direct samenwerken met het bedrijfsleven, bijvoorbeeld met de leverancier van apparatuur (de melkmachine). Studenten komen ook in aanraking met de beroepspraktijk via stages, in binnen- en buitenland, minoren en het afstuderen. Studenten zoeken doorgaans zelf een stage- en afstudeerplek. Zij kunnen daarvoor gebruikmaken van de Kennisbalie, een centraal punt binnen de hogeschool waar vragen en opdrachten vanuit het bedrijfsleven zijn verzameld. Voorbeelden van bedrijven waar studenten stage lopen zijn Agrifirm, Naturalis Leiden, DLV Rundvee Advies, Aviko, For Farmers Hendrix, de WUR en ENZA Zaden. Studenten werken gedurende de stage aan één of meerdere opdrachten en draaien mee met de dagelijkse werkzaamheden in het bedrijf. In de afstudeerfase werkt de student binnen de minors en tijdens de afstudeerstage zelfstandig aan een opdracht. Dat kan voor een bedrijf/opdrachtgever zijn of het is een opzichzelfstaand onderzoek, dat ingaat op een vraagstuk dat relevant en actueel is voor de praktijk (zie verder standaard 16).

Docenten en gastdocenten waarborgen de actuele beroepspraktijk. Zij hebben vaak een achtergrond in de betreffende praktijk en zijn nauw betrokken bij de beroepssetting die in de module centraal staat. Het panel heeft vernomen dat docenten veelvuldig hun uitgebreide netwerk raadplegen voor de inbreng van de beroepspraktijk en -ervaringen in de lessen. Verder zijn docenten zowel betrokken bij het voltijd- als bij het deeltijdprogramma.

Deeltijd

Deeltijdstudenten volgen de major Dier- en Veehouderij of de major Tuinbouw en Akkerbouw (zie Basisgegevens van de opleidingen). Zij werken aan dezelfde opdrachten en gebruiken dezelfde literatuur en andere bronnen als de voltijd. Deeltijdstudenten werken vrijwel alle opdrachten uit binnen de eigen werkkring.

Zij zijn allen werkzaam in een relevante functie en beschikken over ten minste twee jaar relevante werkervaring. De opleidingen stellen dit als voorwaarde bij de instroom (zie standaard 5). Daarmee wordt een directe relatie met de beroepspraktijk gerealiseerd.

Onderzoeksvaardigheden

Onderzoeken is één van de tien CAH-competenties. CAH Vilentum heeft in een visiedocument weergegeven wat zij verwacht aan onderzoeksvaardigheden en hoe zij deze bij studenten ontwikkelt (*Onderzoek binnen CAH Vilentum; visiedocument 2013*). Voor de opleidingen DV en TA geldt dat zij hbo-professionals opleiden die in de dynamische context kunnen functioneren, daarin oog hebben voor innovatie en daaraan bij kunnen dragen (zie standaard 1). Dit onderstreept het belang van de gewenste onderzoeksvaardigheid. Binnen de opleidingen wordt hieraan gewerkt in de onderzoekslijn van CAH Vilentum. Deze ontwikkelingslijn is gericht op de opzet en uitvoering van praktijkgericht onderzoek en onderscheidt de drie bekwaamheidsniveaus: propedeuse-, stage- en startbekwaam. In verschillende opdrachten ontwikkelen studenten de gewenste onderzoeksvaardigheden. Het panel vindt de aandacht voor onderzoeksvaardigheden goed en herkent dat hier in de programma's aandacht voor is. Het panel kan zich ook vinden in de ambities van de hogeschool om onderzoek in het onderwijs verder te optimaliseren (zie *Lectoraten*).

Lectoraten

Er zijn meerdere lectoraten verbonden aan CAH Vilentum. De lectoraten Vitale Landbouw en Vitale Agribusiness zijn vooral relevant voor de majors van de opleidingen DV en TA. Op het niveau van modules en minoren (en tijdens het afstuderen) hebben studenten de gelegenheid om aan opdrachten te werken die verbonden zijn aan één van deze lectoraten. De hogeschool heeft aandacht voor verdere uitkristallisering van onderzoeken van de lectoraten, weet het panel. Dit om een zo optimaal rendement van onderzoek voor het onderwijs te krijgen. Dit is een continu ontwikkelproces. Daarbij wordt het bedrijfsleven ook nadrukkelijk betrokken. Voor de bevordering van onderzoek en kennisontwikkeling in het onderwijs, evenals voor de hogeschoolbrede onderzoeksfunctie van Vilentum Hogeschool, heeft de CAH een onderzoeksteam ingesteld. Dit team bestaat uit lectoren en werkt aan een onderzoeksprogramma dat jaarlijks opnieuw wordt vastgesteld (*Jaarplan Team praktijkgericht Onderzoek*).

Internationalisering

Er is op verschillende manieren aandacht voor internationalisering en dat is voor de contexten waarvoor DV en TA opleiden van belang (zie standaard 1). Beide opleidingen bieden internationale majors. Deze zijn volledig Engelstalig. Studenten van over de hele wereld nemen deel aan deze majors. Deze majors hebben een sterk beroepsgericht karakter dat goed aansluit op de vaak theoretische achtergrond van de vooropleiding van de instromer. Een stage maakt deel uit van het curriculum. Hiervoor hebben studenten via een internationale bedrijvenmarkt op de CAH de mogelijkheid om een stageplek te zoeken. In elke internationale major is het onderdeel International Studies opgenomen. Daarin is uitgebreid aandacht voor zaken doen in een internationale en interculturele setting. De inhoud van de internationale majors is afgestemd met de buitenlandse partnerinstellingen en het werkveld.

Docenten staan garant voor de actualiteit van de inhoud door de vele internationale contacten die zij hebben en de afstemming via seminars en bedrijfsbezoeken. Studenten van de internationale majors geven in de gesprekken met het panel aan dat zij de inhoud van hun opleiding als zeer positief waarderen, evenals de kwaliteit van de docenten.

Binnen de Nederlandse majors wordt op verschillende niveaus aandacht besteed aan internationalisering. De opleidingen maken gebruik van internationaal georiënteerde vakliteratuur en studenten volgen (net als de buitenlandse studenten) de module EU-institutes. Daarvoor bezoeken zij de Europese Commissie, de relevante Directoraten-generaal en de nationale Permanente Vertegenwoordigingen in Brussel. Zo raken studenten bekend met nationaal en internationaal beleid binnen de agribusiness-sector. Studenten lopen aan het einde van hun tweede jaar een verplichte buitenlandstage bij een 'primaire bedrijf' en kunnen in het vierde jaar ook stagelopen in het buitenland of een minor volgen bij een partnerinstelling in het buitenland.

De buitenlandse studenten verblijven op de campus van CAH Vilentum in Dronten. Dit draagt bij aan een internationale uitstraling binnen de school. Daarbij is het panel van mening dat buitenlandse en Nederlandse studenten meer met elkaar zouden kunnen samenwerken. Het panel heeft begrepen dat de opleidingen die 'interculturele' samenwerking via allerlei opdrachten proberen te realiseren. Dit blijkt vooral bij jongerejaars studenten lastig en lukt enigszins beter bij de ouderejaars studenten die, zo lijkt het, minder schroom hebben om contact te leggen.

Studenten van de verschillende majors oordelen over de hele linie positief over de inhoudelijke kwaliteit van de opleidingen en de aandacht voor (onderzoeks)vaardigheden. Ook de internationale oriëntatie wordt door studenten als positief gewaardeerd.

Overwegingen en conclusie

De opleiding biedt de juiste kwaliteit aan. Van sommige modules vindt het panel dat de inhoud of wat zwaarder of wat actueler mag. Over het geheel genomen is de diepgang en actualiteit van de aangeboden kennis voldoende. De kwaliteit van de gebruikte (vak)literatuur is, naar het oordeel van het panel, voldoende. De ontwikkeling van beroepsvaardigheden vindt het panel overtuigend positief. Hierbij speelt de beroepspraktijk een belangrijke rol. Deze praktijk is goed doorvlochten in het onderwijs. Docenten waarborgen de inbreng van de (actuele) beroepspraktijk. De aandacht die de opleiding heeft voor de ontwikkeling van onderzoeksvaardigheden en internationalisering waardeert het panel eveneens als goed. Met de inzet van de lectoraten tilt CAH Vilentum de kwaliteit steeds verder omhoog.

Binnen CAH Vilentum staat praktijkgerichtheid nadrukkelijk centraal. Binnen de curricula van DV en TA komt dit goed uit de verf. Praktijkgerichtheid draagt bij aan de ontwikkeling van de gewenste (beroeps)vaardigheden. Het panel is verder van oordeel dat de opleidingen een duidelijk onderscheidend internationaal profiel hebben via de internationale majors. De aandacht voor internationalisering in de Nederlandse majors, met bijvoorbeeld het aanbod van Engels, kan sterker. Het algehele kennisaanbod is, wat betreft het panel in vergelijking met de andere hogere agrarische opleidingen, voldoende.

Het panel komt op basis van bovenstaande tot het oordeel **voldoende** voor de bachelor- en Ad-opleidingen DV en TA (voltijd en deeltijd).

Standaard 3 Inhoud van het programma

De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde eindkwalificaties te bereiken.

Bevindingen

Majors DV en TA

De inhoud van de opleidingen wordt bepaald door de eindkwalificaties en door de specifieke context waarbinnen de student de eindkwalificaties realiseert; de majors. De twee opleidingen onderscheiden verschillende majors, waaronder Agrarisch Ondernemerschap (DV en TA), International Livestock Production (DV) en European Engineer Degree Plant Production (TA)³. Het curriculum van een major bestaat - in wisselende verhouding - uit majormodulen (25-40 procent) en domeinmodulen (60-75 procent). De domeinmodulen zijn voor de opleidingen DV en TA (deeltijd en internationaal) gemeenschappelijk. Aanvullend op het majorprogramma volgt de student in studiejaar 4 twee minoren (totaal 30 EC). CAH Vilentum biedt een breed scala aan minoren (15 EC) met een verbredend of verdiepend karakter. Voorbeelden zijn Veevoeding en Gewas en Topbedrijfsadviseur. Studenten kunnen ook bij een andere hbo-instelling of buitenlandse universiteit een minor volgen.

Relatie inhoud programma en eindkwalificaties

De programma's van DV en TA zijn een directe uitwerking van de eindkwalificaties die de opleidingen hebben geformuleerd. In de curriculumoverzichten van DV en TA geven matrices de inhoudelijke relatie aan tussen de beroepsspecifieke eindkwalificaties, de CAH-competenties en de onderwijseenheden (major- en domeinmodulen).

Het panel heeft van elk studiejaar verschillende modulewijzers van de bachelor- en Ad-programma's (DV en TA) ingezien. In de moduleoverzichten zijn de beroepsspecifieke kwalificaties, de CAH-competenties, leerdoelen, aantal EC, voorvereisten, literatuur, onderwijsvormen en beoordelingscriteria opgenomen.

³ CAH Vilentum verstaat onder een major een opleidingsvariant binnen de opleiding (zie Basisgegevens opleidingen).

Het panel stelt vast dat eindkwalificaties, leerdoelen en inhoud van de programma's inhoudelijk goed met elkaar samenhangen. De curriculumoverzichten tonen verder aan dat alle eindkwalificaties meerdere keren en op de verschillende niveaus in de programma's aan bod komen.

Associate degree

De Ad-curricula bestaan uit de propedeuse en het eerste semester van de hoofdfase van de verwante bacheloropleiding. Het tweede semester van de hoofdfase is afwijkend, omdat de Ad-studenten dan een afstudeerwerkstuk produceren. In dit afsluitende semester werken studenten aan een afstudeeropdracht in de vorm van een klein praktijkgericht onderzoek.

Relatie theorie - praktijk

Binnen elke major en elk semester is er sprake van een directe relatie met de beroepspraktijk. Via opdrachten ontwikkelen de studenten de competenties. Daarvoor moeten zij de opgedane kennis en geoefende vaardigheden laten zien. Deze opdrachten weerspiegelen de realistische beroepspraktijk waarvoor zij worden opgeleid. Deeltijdstudenten volgen de major Dier- en Veehouderij of Tuinbouw en Akkerbouw. Zij verwerven de nodige kennis en vaardigheden op school die zij in de opdrachten in de eigen werkomgeving toepassen. Zo is er sprake van een concrete relatie tussen het binnenschoolse en het buitenschoolse onderwijs.

De inhoudelijke samenhang en afstemming in de curricula wordt bewaakt via de studieleider en het team van elke major. Zij doen dat onder meer op basis van evaluaties en in teambijeenkomsten. Studenten oordelen positief over de inhoudelijke samenhang in de studentevaluaties.

Overwegingen en conclusie

De curricula dekken de inhoud van de landelijke opleidingsprofielen. De programma's zijn goed doordacht opgebouwd. De modules zijn zichtbaar een uitwerking van de beoogde competenties. Alle beroeps- en domeincompetenties worden in verschillende beroepscontexten en op verschillende niveaus ontwikkeld. In de programma's is sprake van een duidelijke relatie met de beroepspraktijk waarvoor wordt opgeleid. Via stage, minoren en het afstuderen bieden de opleidingen interessante mogelijkheden voor studenten om zich (nationaal en internationaal) te specialiseren. Verder is het panel van oordeel dat de programma's goed inspelen op de behoeften vanuit de werkvelden en de uitgangspunten zoals omschreven in de beroepsprofielen. Vanuit de (major)teams wordt toegezien op de inhoudelijke samenhang per curriculum.

Het panel komt op basis van bovenstaande tot het oordeel **goed** voor de bachelor- en Ad-opleidingen DV en TA (voltijd en deeltijd).

Standaard 4 Vormgeving van het programma

De vormgeving van het programma zet aan tot studeren en biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde eindkwalificaties te bereiken.

Bevindingen

Onderwijsconcept: Op koers met CGO

De programma's DV en TA zijn volgens het onderwijsconcept *Op Koers met CGO* (2010) van CAH Vilentum vormgegeven. Dit onderwijsconcept gaat uit van drie dimensies: kennis, vaardigheden en normen en waarden. Het beschrijft onder meer het competentiegerichte onderwijs (CGO) van CAH Vilentum en de rol van de student en de docent daarin. Binnen alle onderwijsonderdelen staan de beoogde competenties (op een gedefinieerd niveau) centraal. Beroepstaken fungeren als platform om de kennis en vaardigheden te ontwikkelen. Gedurende de competentie-ontwikkeling verandert de rol van de student en de docent naarmate het programma vordert. Van studenten wordt steeds meer zelfstandigheid en zelfredzaamheid verwacht. De ondersteuning vanuit de docenten sluit daarop aan. In het begin van de studie is de begeleiding en ondersteuning meer aanbodgericht. Deze wordt bij het vorderen van het programma meer vraaggericht.

De Ad-programma's zijn nagenoeg gelijk qua opzet en werkvormen aan de eerste twee studiejaar van de voltijdse opleidingen.

Beroepstaken en leerlijnen

De programma's DV en TA zijn zo vormgegeven dat deze de gewenste competentie-ontwikkeling bij studenten ondersteunen. Daarvoor gaan de programma's uit van beroepstaken en leerlijnen waarbinnen de competenties centraal staan. Studenten werken achtereenvolgens aan verschillende beroepstaken. De beroepstaken weerspiegelen een steeds complexere casuïstiek en zijn zo geformuleerd dat studenten geleidelijk leren om zelfstandig te functioneren. Binnen de beroepstaken leren studenten, naast het inzetten van kennis en vaardigheden, zelfstandig nieuwe kennis en kunde te verzamelen, kritisch te reflecteren op het eigen handelen en in een sociale omgeving te werken. Hier wordt vanuit de begeleiding via de modulen Competentiemanagement en Persoonlijke ontwikkeling (CMP) met opdrachten op gestuurd. Het panel vindt de opdrachten passend om de beoogde competenties, kennis en vaardigheden goed te ontwikkelen.

Aan de vormgeving van het programma ligt een leerlijnenmodel ten grondslag, dat bestaat uit vier leerlijnen. De beroepstaken die achtereenvolgens aan bod komen, worden aangeboden vanuit de integrale lijn. Hierin staat het persoonlijk demonstreren van de competenties in de beroepspraktijk centraal. In het kader van een beroepstaak werken studenten bijvoorbeeld aan een project waarvoor zij beroepsproducten opleveren, zoals adviesrapportages, ontwikkelplannen of een ondernemingsplan, en houden zij bijvoorbeeld presentaties. Ondersteunend aan de competentie-ontwikkeling ontwikkelen studenten de nodige kennis en vaardigheden. Dit wordt verzorgd vanuit respectievelijk de kennisleerlijn en de vaardighedenleerlijn. Studenten ontwikkelen kennis en inzicht in de kennisleerlijn, waarbinnen zij zich de nodige theorieën, concepten en modellen eigen maken.

Toetsing vindt vooral plaats via schriftelijke tentamens. In de vaardighedenleerlijn maken studenten zich de gewenste beroepsvaardigheden eigen. Dit gebeurt onder andere in trainingen. In de eerste twee studiejaar ligt meer focus op de ontwikkeling van de beoogde kennis en kunde. In het derde en vierde studiejaar hebben studenten meer ruimte om zich te specialiseren via stage, minoren en het afstuderen. De persoonlijke competentieontwikkeling wordt ondersteund vanuit de persoonlijke leerlijn. Daarin staat de ontwikkeling en bewustwording van waarden en normen en attitudevorming centraal. Dit gebeurt via de modulen CMP.

Werkvormen

De opleidingen zetten verschillende werkvormen in, zoals hoor- en werkcolleges, practica, excursies, experimenten, zelfstudie, projecten, presentaties, feedback en reflectie. Deze sluiten goed aan bij het onderwijs dat de opleidingen nastreven. Zo volgen studenten binnen de kennisleerlijn een serie colleges. In de vaardighedenlijn worden trainingen gegeven en in de integrale leerlijn werken studenten aan projecten. De werkvormen staan in de studiewijzers vermeld. Dit is helder voor studenten, zo blijkt uit evaluaties en gesprekken.

Deeltijd

De vormgeving van de deeltijdopleidingen is vergelijkbaar met de voltijdse opleidingen. In deeltijdopleidingen wordt nadrukkelijker aangesloten bij competenties en ervaringen van studenten. Op basis van een analyse van eigen professionele competenties stelt de student een plan op, dat aangeeft aan welke competenties hij wil werken. Dit 'werken aan' gebeurt in gesprekken met een coach, reflectie daarop en via een aantal trainingen. De student vult met deze ervaringen een portfolio. De opleidingscoördinator bekijkt het portfolio ieder jaar en geeft hierop feedback.

Internationale majors

De internationale majors worden ook volgens de CGO-opzet uitgevoerd. Het jaarprogramma is alleen in drie delen opgesplitst (in plaats van twee semesters) en bestaat uit twee perioden waarin modulen worden aangeboden en een derde periode afstudeerstage en -werkstuk.

Overwegingen en conclusie

Het programma is gericht op competenties die worden ontwikkeld binnen relevante kritische beroepssituaties. De student ontwikkelt de beoogde competenties integraal, via opdrachten (projecten en anders). In de eerste twee studiejaar is nadrukkelijk aandacht voor het verwerven van de nodige kennis en vaardigheden. Via stage, minoren en het afstuderen bieden de opleidingen verscheidende mogelijkheden voor studenten om zich te profileren en specialiseren. Vanuit de persoonlijke leerlijn, de CMP-modulen, wordt dit ontwikkelproces ondersteund.

De opleiding hanteert een mix aan werkvormen. Het panel vindt het onderwijsmateriaal en de werkvormen goed afgestemd op de kenmerken van de studenten. Over het geheel genomen vindt het panel de vormgeving toereikend, doordacht en uitdagend. De mogelijkheden die de curricula bieden voor studenten om nationaal en internationaal interessante ervaringen op te doen, zijn wat betreft het panel goed.

Het panel komt op basis van bovenstaande tot het oordeel **goed** voor de bachelor- en Ad-opleidingen DV en TA (voltijd en deeltijd).

Standaard 5 Instroom

Het programma sluit aan bij de kwalificaties van de instromende studenten.

Bevindingen

Instroomeisen en vrijstellingen

Voor de bachelor- en Ad-opleidingen gelden dezelfde instroomeisen. Deze zijn vastgelegd in het Onderwijs- en Examenreglement. Studenten met een havo-, vwo- of mbo-diploma (niveau 4) zijn toelaatbaar. Voor havisten en vwo'ers geldt dat zij één van de volgende profielen moeten hebben gevolgd: Natuur en Techniek, Natuur en Gezondheid of Economie en Maatschappij (met scheikunde in de profielkeuze).

Vwo'ers hebben de mogelijkheid om het programma versneld te doorlopen in drie in plaats van vier jaar. Zij doen dit zonder vrijstelling.

Mbo'ers kunnen op basis van de juiste agrarische vooropleiding op niveau 4 het DV of TA-programma in drie jaar afronden. Zij krijgen dan een vrijstelling voor propedeuseonderdelen die zij met hun mbo-diploma afdekken. In die gevallen gaat de examencommissie na in hoeverre de student aan de instroomvereisten voor een verkorte route voldoet.

Wanneer een aspirantstudent niet over een aansluitende vooropleiding beschikt en 21 jaar of ouder is, bestaat de mogelijkheid om via de 21+-toets in te stromen. Deze toets bevat onderdelen van Nederlandse taal en wiskunde en moet met een positief resultaat zijn afgerond om in te mogen stromen.

Aansluiting instroom

Voor de start hebben studenten via tal van voorlichtingsvormen, waaronder brochures, open dagen en de website, de mogelijkheid bekend te raken met de opleidingen.

CAH Vilentum organiseert voor alle eerstejaars voltijdstudenten (Ba en Ad) een kennismakingsweek. In deze week maken studenten kennis met elkaar, de school en de omgeving en vinden de eerste lessen plaats. Aanwezigheid is verplicht.

De opleidingen bieden schakelmodulen voor studenten die niet (volledig) aan de instroomcriteria voldoen. Schakelstof kan bestaan uit biologie en economie. Ook biedt CAH Vilentum schakelmodulen Nederlands, Engels en wiskunde. De aandacht voor schakelmodulen in de propedeuse waardeert het panel als positief. Het panel is kritisch over het feit dat de schakelstof in de propedeuse voor alle studenten (mbo, havo en vwo) geldt die het reguliere programma volgen (geen verkorte of versnelde routes). Het panel is, op basis van de gevoerde gesprekken met studenten en de bestudeerde modulen, van oordeel dat de aandacht voor schakelstof in de propedeuse ten koste gaat van de diepgang voor een deel van de studenten. De mogelijkheid om sommige propedeuseonderdelen te verzwaren herkent het panel ook (zie standaard 2). Het panel benoemt bij deze standaard de positie van de schakelmodulen in de propedeuse als een aandachtspunt. Het panel is van mening dat deze modulen best een paar EC mogen omvatten, maar vooral voor de start of in een zo vroeg mogelijk begin van het programma moeten worden aangeboden. Het panel is daarbij van oordeel dat de opleidingen naast schakelmodulen, evengoed wat moeten bieden aan studenten die kunnen excelleren.

Deeltijd

Voor de deeltijdse varianten gelden dezelfde vooropleidingseisen. De deeltijdopleidingen van CAH Vilentum richten zich in het bijzonder op studenten met een agrarische mbo-opleiding op niveau 4. Daarnaast geldt als instroomcriterium dat de student bij aanvang 21 jaar is en over ten minste twee jaar relevante werkervaring beschikt (stage en bijbaan tellen niet mee als werkervaring). Met de werkervaringseis legitimeert de opleiding dat de deeltijdstudent een compacter programma van vier studie jaren kan volgen, namelijk door de vrijstelling van 22 EC per jaar voor de Praktijkmodule en sectororiëntatie. Het panel waardeert deze opzet als passend voor deze specifieke doelgroep van werkenden die zich heel bewust verder willen ontwikkelen als manager, adviseur of ondernemer.

Instroom internationale majors

Buitenlandse studenten kunnen instromen in de internationale majors die CAH Vilentum biedt. Nagenoeg alle buitenlandse studenten komen van een partnerinstelling van CAH Vilentum. Studenten komen bijvoorbeeld uit Frankrijk, Finland of Portugal. De aansluiting tussen deze buitenlandse opleidingsprogramma's en de internationale majors van CAH Vilentum is inhoudelijk goed afgestemd. Hiermee verantwoordt de opleiding de korte duur van de internationale majors, die varieert van één tot anderhalf jaar en de vrijstelling die studenten daarvoor op basis van de gevolgde opleiding bij de partnerinstelling krijgen. CAH Vilentum toetst daarbij de aansluiting van iedere buitenlandse aspirantstudent ook via een uitvoerige instroomprocedure, waar een TOFL-toets voor bepaling van het niveau Engels deel van uitmaakt. Resultaten worden opgenomen in een studentdossier, waarin - naast het resultaat van de taaltoets - een motivatie-essay en een verklaring van de examencommissie over de toelaatbaarheid van de student zijn opgenomen. Dit dossier wordt uiteindelijk in zijn geheel ter beoordeling aan de examencommissie voorgelegd die uiteindelijk de toelaatbaarheid vaststelt. Het panel stelt vast dat de opleidingen de instroom van buitenlandse studenten zorgvuldig documenteren. De enkele studenten (jaarlijks drie of vier) die buiten deze samenwerkingsverbanden instromen, moeten aanvullende bewijsstukken leveren.

Overwegingen en conclusie

De opleidingen (bachelor en Ad) hanteren toelatingseisen die aansluiten bij de wet- en regelgeving. Deze eisen zijn voor de voltijd- en deeltijdstudenten gelijk. Waarbij voor de deeltijd een aanvullende eis voor relevante werkervaring geldt. Voor een goede aansluiting van de opleiding op de instromende kwalificaties voorziet de opleiding voorafgaand aan het programma en in het eerste studiejaar in een aantal activiteiten. Deze activiteiten vindt het panel passend. Ze sluiten in algemene zin aan op de kenmerken van de instroompopulatie. De opleiding kan daarbij wat betreft het panel aandacht hebben voor specifieke kenmerken van haar instroompopulatie. Het panel waardeert de aandacht voor het wegwerken van achterstanden als positief, maar is van oordeel dat dit in beperkte mate in het reguliere propedeuseprogramma een plek kan hebben. Het panel merkt in het verlengde hiervan op dat de opleidingen op die momenten evengoed mogelijkheden kunnen bieden voor studenten om te excelleren. Het panel is verder van oordeel dat de opleidingen goed aandacht hebben voor de aansluiting van instroomkwalificaties van deeltijdstudenten en internationale studenten op de betreffende majors.

Over het geheel genomen oordeelt het panel positief over de aansluiting van de opleidingen op de instroomkwalificaties. Daarbij is het panel, op basis van de gesprekken met de studenten van mening dat de opleidingen, aan kwaliteit kunnen winnen door de studenten minder vanuit generalistische kenmerken van hun vooropleiding benaderen (voor iedereen van dezelfde vooropleiding hetzelfde schakelprogramma). Bij de instroom mogen zij meer aandacht hebben voor individuele kwalificaties en wensen. Bij de toelating van deeltijdstudenten is hier naar het oordeel van het panel beter sprake van.

Het panel komt op basis van bovenstaande tot het oordeel **voldoende** voor de voltijdse bachelor- en Ad-opleidingen DV en TA. De deeltijdse varianten van DV en TA beoordeelt het panel als **goed**.

Standaard 6 Studeerbaarheid

<i>Het programma is studeerbaar.</i>

Bevindingen

Evenredige verdeling studielast

Voor alle programma's is een evenredige verdeling van de studielast het uitgangspunt. De opleidingen gaan uit van 60 studiepunten (EC) per studiejaar, waarbij 1 EC gelijk staat aan 28 studiebelastingsuren. Elk studiejaar is verdeeld in twee semesters van elk 30 EC. Per semester worden twee modules van 13 EC parallel gegeven en is 4 EC gewijd aan activiteiten die behoren tot de persoonlijke leerlijn (CMP). Daarmee is de nominale studielast ongeveer gelijk aan veertig uur per week, zo blijkt uit de door de opleidingen verstrekte gegevens.

De deeltijdopleidingen gaan uit van een studiebelasting van gemiddeld twintig uur per week. Deeltijdstudenten hebben één avond per week les van 16.00-19.30 uur. Daarnaast zijn zij nagenoeg voltijd werkzaam in een relevante functie binnen een bedrijf.

De verdeling van de studielast is in het OER opgenomen dat voor studenten beschikbaar is via het intranet van CAH Vilentum. Verder vinden studenten informatie over de modulen in de modulewerkboeken die volgens een vaste opzet zijn vormgegeven.

In de roostering gaan de opleidingen uit van maximaal vijftien ingeroosterde lesblokken van 90 minuten (22 uur) per lesweek. De ingeroosterde lesblokken bestaan uit colleges, practica, training en coaching. De opleiding geeft aan dat na evaluaties is gebleken dat de volle 90 minuten niet altijd benut worden. Om die reden wordt met lesblokken van 75 minuten gewerkt. Dit heeft als bijkomend voordeel dat het ochtendprogramma (bestaande uit drie lesblokken) uitwisselbaar wordt met het middagprogramma, dat gelijk is. De opleidingen voldoen ruim aan de eigen CAH-norm van veertien klokuren per week.

Ervaren studielast

Het panel heeft op basis van de evaluatieresultaten en de gesprekken met studenten het beeld dat de ervaren studielast bij studenten realistisch is. De opleidingen onderzoeken de feitelijke studiebelasting bij alle modulen en concluderen dat de gerealiseerde studiebelasting wat lager ligt dan de nominale, maar over het geheel genomen voldoet. Het panel herkent dat studenten de studiebelasting in beginsel goed te doen vinden, maar deze naarmate een periode en het programma vordert, steeds zwaarder vinden. Daarnaast valt bij deze opleidingen in positieve zin op dat een groot deel van de studenten actief betrokken is bij nevenactiviteiten, zoals het actieve radensysteem van CAH Vilentum. Dergelijke deelname moedigt CAH Vilentum aan, omdat dit ook als zeer leerzaam wordt ervaren voor de persoonlijke ontwikkeling van de student. Het panel waardeert dit als positief.

Bevorderen gewenste studievoortgang

CAH Vilentum heeft nadrukkelijk aandacht voor het bevorderen van een gewenste studiedoorstroom. Vanuit centraal niveau wordt nagestreefd dat in 2015 maximaal 22,3 procent van de eerstejaars studenten uitvalt voor het einde van de propedeuse (de huidige uitval betreft 24,3 procent). Verder beogen de opleidingen het bachelorrendement te verhogen van 64 procent naar 80 procent.

Om deze gewenste doorstroom en resultaten te behalen, besteden de opleidingen nadrukkelijk aandacht aan het voorkomen van grote studieachterstanden. Dat doen zij via een aantal maatregelen dat in het OER is vastgelegd. Zo moeten studenten minimaal 50 studiepunten in het eerste jaar halen, of drie van de vier major- of domeinmodulen, om naar de hoofdfase door te kunnen stromen. Studenten moeten de propedeuse bovendien binnen twee studiejaar halen. Daarnaast mogen studenten met meer dan 10 EC achterstand niet aan de afstudeerfase beginnen.

Studenten worden door een mentor gecoacht die specifiek aandacht heeft voor de studievoortgang van de student. Elke student heeft aan het begin van elk semester een planningsgesprek met zijn mentor. Indien nodig wordt een persoonlijk studieplan afgesproken om de studievoortgang te bevorderen.

Verder biedt CAH Vilentum eerstejaars studenten een training *Leren studeren* om de goede studiehouding en motivatie te ontwikkelen. Voor studenten met een grote vertraging, zijn per 2013 speciale restgroepmentoren ingezet. Zij begeleiden derde- en vierdejaarsstudenten met een studieachterstand van meer dan één jaar.

CAH Vilentum biedt passende maatregelen voor studenten met een handicap, zoals dyslexie, zodat deze studenten ook binnen de beoogde termijn het programma kunnen doorlopen (zie verder standaard 12).

Studenten zijn tevreden over de studielast. Zo blijkt uit de evaluatie-uitkomsten en de gesprekken die het panel met studenten heeft gevoerd. Het panel beoordeelt de geplande studielast als realistisch en toereikend en vindt de maatregelen die de opleidingen nemen om de gewenste studievoortgang te realiseren zeer passend. CAH Vilentum gaat bovendien zorgvuldig om met studenten met een functiebeperking: met passende begeleiding kunnen deze studenten gewoon studeren.

Overwegingen en conclusie

Het panel is van mening dat de programma's zodanig zijn opgebouwd en georganiseerd dat studenten de opleiding in vier jaar kunnen voltooien. Er zijn richtlijnen en regels om de gewenste vroegtijdige selectie te laten plaatsvinden en om een gewenste doorstroom te stimuleren. Deze zijn helder geformuleerd voor studenten en aangescherpt om toename van langstudeerders terug te dringen.

Studenten beoordelen de studeerbaarheid positief in de studentevaluaties en in de gesprekken met het panel als 'te doen'.

De opleidingen brengen studieovertraging, uitval en de oorzaken in beeld en nemen gericht acties om rendementen te verbeteren. Zij doen dit in het licht van de afgesproken streefcijfers. De opleidingen bieden specifieke passende voorzieningen voor studenten met een functiebeperking.

Het panel komt op basis van bovenstaande tot het oordeel **goed** voor de bachelor- en Ad-opleidingen DV en TA (voltijd en deeltijd).

Standaard 7 Duur

De opleiding voldoet aan wettelijke eisen met betrekking tot de omvang en de duur van het programma.

Bevindingen

In de *Onderwijs- en examenregeling* is de verdeling van studiepunten per programma (DV en TA) beschreven: de vierjarige bachelorprogramma's (voltijd en deeltijd) kennen een omvang van 240 studiepunten en de Ad's (voltijd) kennen een omvang van 120 studiepunten.

De curriculumoverzichten laten bovendien zien dat de curricula zijn opgebouwd uit 60 studiepunten per studiejaar.

Overwegingen en conclusie

De opleidingen voldoen zichtbaar aan de wettelijke eisen die gelden voor omvang en duur van hun curricula (bachelor voltijd en deeltijd; Ad voltijd).

Het panel komt op basis van bovenstaande tot het oordeel **voldoende** voor de bachelor- en Ad-opleidingen DV en TA (voltijd en deeltijd).

Personeel

Standaard 8 Personeelsbeleid

<i>De opleiding beschikt over een doeltreffend personeelsbeleid.</i>

Bevindingen

Het onderwijs vraagt van de docent om, naast vakspecialist, ook coach en assessor te zijn. Het personeelsbeleid van CAH Vilentum gaat uit van deze rollen en ondersteunt de ontwikkeling hiervan. Hiervoor heeft zij uitgangspunten voor een doeltreffend personeelsbeleid beschreven in het *Instellingsplan deel 7 Personeel: Groeien door waardering* (CAH, 2010). Dit personeelsbeleid gaat uit van competentie management en resultaatverantwoordelijkheid en sluit aan op de onderwijsprincipes van de opleidingen.

Competentie management bij CAH Vilentum houdt in dat op alle niveaus de tien CAH-competenties centraal staan: in het onderwijs, bij de docenten, bij de ondersteunende functies en op instellingsniveau. Deze zijn vertaald naar de verschillende niveaus en voor de docentrollen naar specifieke indicatoren uitgewerkt. Via deze competenties vindt aansluiting op het onderwijs en op de CAH-identiteit plaats (missie en visie CAH in 'Economy of Life' in *Instellingsplan deel 6 Organisatie: Samen zijn*, CAH, 2010).

Vanuit deze competenties zijn individuele doelen en ambities voor een medewerker af te leiden die bijdragen aan de doelen en ambities van het team en/of van de instelling. Op die manier wordt via competentie management gericht gewerkt aan ontwikkeling van kwaliteiten (competenties) en het behalen van resultaten voor de organisatie.

De teams zijn verantwoordelijk voor de individuele afspraken en het bereiken van professionaliseringsafspraken. Zij werken hieraan vanuit de HR-cyclus waarin individuele doelen en ambities voor het collectief (team/instelling) en het individu als uitgangspunt gelden. De HR-cyclus bestaat uit een functiegesprek (één maal per jaar), een taakgesprek (twee maal per jaar) en een loopbaangesprek (op initiatief van de werknemer).

Het personeelsbeleid voorziet in een aantal waarderingsinstrumenten in de HR-cyclus, zoals een functieportfolio (gericht op het functioneren van de medewerker), een ontwikkelportfolio (gericht op de ontwikkeling van de medewerker) en het 360-graden feedback model; de CAH-Reflector. Bij toepassing van deze instrumenten gelden de CAH-competenties als uitgangspunt.

Vanuit Vilentum Hogeschool zijn aandachtsgebieden voor het personeelsbeleid genoemd (*Professionaliseringsplan Vilentum Hogeschool 2014-2017*). Deze zijn deels ontleend aan de gemaakte prestatieafspraken met de overheid:

- in 2015 heeft minimaal 70 procent van de docenten een master- of PhD-grad of MO-B-getuigschrift of studeert hiervoor (prestatieafpraak);
- docenten beschikken over een onderwijsbevoegdheid of een pedagogisch didactische bekwaamheid voor een vast dienstverband voor onbepaalde tijd;
- docenten zijn onderzoeksvaardig in praktijkgericht onderzoek;
- van elk onderwijsteam van CAH Vilentum neemt ten minste één docent deel aan onderzoeksactiviteiten.

In de teams zijn scholingsafspraken voor het team en het individu vastgelegd in jaarplannen. CAH Vilentum stelt 6 procent extra budget beschikbaar voor scholing bovenop de veertig uur vanuit de cao.

Docenten uiten zich positief over aspecten die het personeelsbeleid binnen de CAH betreffen. Zij werken met plezier voor de opleidingen en voor CAH Vilentum, blijkt uit de bestudeerde enquête-uitkomsten en gesprekken met docenten.

Bij de aanname van nieuw personeel gelden de CAH-competenties ook als uitgangspunt. Nieuwe medewerkers worden in het begin bij CAH Vilentum door collega's begeleid en ondersteund. Interessant is dat bij de aanname van nieuw personeel studenten van de Studentenraad als volwaardig lid deelnemen aan de sollicitatiecommissie (naast een vertegenwoordiging van de leiding en het toekomstige team).

Overwegingen en conclusie

Het panel is van oordeel dat CAH Vilentum een goed personeelsbeleid heeft dat direct aansluit op de eigen onderwijsprincipes. De tien CAH-competenties gelden zichtbaar als uitgangspunt.

Via de HR-cyclus, en de daarin aangeboden instrumenten, kunnen individuen, teams en opleidingen gericht werken aan het realiseren en ontwikkelen van de gewenste personele kwalificaties die nodig zijn voor het verzorgen van het onderwijs. Daarvoor zijn de CAH-competenties uitgewerkt in competentieprofielen die als leidraad gelden voor het functioneren, ontwikkelen en waarderen van personeel. Het panel stelt vast dat de opleidingen (CAH Vilentum) goed aandacht hebben voor de persoonlijke ontwikkeling van het personeel. Het personeel is tevreden.

Het panel komt op basis van bovenstaande tot het oordeel **goed** voor de bachelor- en Ad-opleidingen DV en TA (voltijd en deeltijd).

Standaard 9 Kwaliteit van het personeel

Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Bevindingen

De docenten van de opleidingen DV en TA beschikken over ruim voldoende expertise om de opleidingsprogramma's te realiseren. Uit overzichten waarin de kwalificaties van de docenten zijn opgenomen, blijkt dat de docenten beschikken over de gewenste vakinhoudelijke kennis, over didactische scholing en ervaring en over relevante (inter)nationale beroepservaring.

Op het moment van de visitatie beschikt 64 procent van het personeel van de opleidingen DV en TA over een mastergraad, bijvoorbeeld in zoötechniek, exotische plantenteelt, biologie, dierengeneeskunde, Nederlands, Engels en economie. Zeven docenten volgen een masteropleiding. Zij zullen naar verwachting in 2015 afstuderen. Daarmee beschikken de teams van DV en TA dan over 70 procent masteropgeleide docenten. Vier docenten zijn bezig met een promotietraject. Wanneer zij dit hebben afgerond, beschikt 8,8 procent van de teams in 2015 over een PhD-grad.

De docenten van DV en TA beschikken over de nodige didactische kwalificaties. Zij zijn hier in geschoold en/of hebben veel onderwijservaring. Het panel heeft overzichten van kwalificaties van docenten gezien waaruit dit blijkt. Bij deze didactische kwalificaties behoort onder meer het vermogen om onderwijsprojecten zelfstandig te kunnen vormgeven en uitvoeren, studenten te begeleiden en toetsen te ontwikkelen.

Alle docenten hebben veelvuldig contact met de beroepspraktijk. Van het docententeam is ongeveer 40 procent afkomstig uit de direct verwante beroepspraktijk. Ongeveer 15 procent van de docenten is, naast het docentschap bij CAH Vilentum, werkzaam in de beroepspraktijk, bijvoorbeeld in een eigen (agraris) bedrijf. Daarnaast wordt ongeveer 15 procent van het budget voor onderwijsgevend personeel besteed aan de inzet van externe (gast)docenten.

De beroepservaring bij de vaste eigen docenten wordt mede onderhouden door de samenwerking die zij hebben met het beroepenveld bij de uitvoering van projecten en experimenten, en de afstemming die zij hebben over stage en over casuïstiek die van het beroepenveld wordt verkregen.

De aandacht voor deskundigheidbevordering is belegd in de teams. In de jaargesprekken die plaatsvinden in het kader van de HR-cyclus worden belangrijke onderwerpen over het functioneren en de professionele ontwikkeling besproken en worden (ontwikkel)afspraken voor de toekomst gemaakt. Deze gaan bijvoorbeeld over de betrokkenheid bij projecten van bijvoorbeeld de Centres of Expertise, congresbezoeken, contacten met bedrijven in het werkveld of landelijke samenwerkingsprojecten. Afspraken voor het team staan in de jaarplannen. Voorbeelden van professionaliseringsactiviteiten voor de teams zijn scholing op het gebied van coaching en op het gebied van toetsing en examinering en intervisie.

Het Team Praktijkgericht Onderzoek (TPO) draagt ook bij aan de professionalisering van docenten. In het TPO zijn negentien mensen (15 fte) actief. Naast de zeven lectoren zijn dat onderzoekers en promovendi (docenten van de opleidingen). Leden van het TPO verzorgen, naast het uitvoeren van onderzoek, delen van het onderwijs. Zo sturen drie leden minoren aan die veel worden gekozen door studenten DV en TA. Verder vervult het TPO een rol in de deskundigheidsbevordering op het gebied van onderzoek bij docenten.

Enquêtes onder studenten en alumni laten zien dat zij de kwalificaties van docenten, zowel vakinhoudelijk als didactisch, als zeer positief waarderen. Ook in de gesprekken die het panel heeft gevoerd, kwam de tevredenheid over de kwaliteit van de docenten naar voren. Vooral de inbreng van praktijkervaring wordt door studenten, en in het bijzonder door de internationale studenten, als zeer positief gewaardeerd.

Overwegingen en conclusie

De docenten van de opleidingen DV en TA zijn ruim voldoende gekwalificeerd om het onderwijs op adequate wijze vorm te geven. Alle docenten hebben een relevante, vakinhoudelijke opleiding genoten en een groot deel van de docenten is actief betrokken in het werkveld. Zij maken actief gebruik van hun eigen netwerkcontacten en/of zijn nog werkzaam in de praktijk.

Vanuit CAH Vilentum en de teams worden de docenten gefaciliteerd om zich verder te professionaliseren. Docenten volgen individuele scholing en er zijn studiedagen om de deskundigheid te versterken.

Studenten oordelen overwegend positief over de kwalificaties van de docenten.

Het panel komt op basis van bovenstaande tot het oordeel **goed** voor de bachelor- en Ad-opleidingen DV en TA (voltijd en deeltijd).

Standaard 10 Kwantiteit van het personeel

<i>De omvang van het personeel is toereikend voor de realisatie van het programma.</i>

Bevindingen

Het beleid voor de inzet van het personeel is vastgelegd in het *Instellingsplan deel 6 Organisatie: Samen zijn* (CAH 2010) en in de *Factsheet personeel* (augustus 2011). Hierin verantwoordt CAH Vilentum de inzet van personeel in relatie tot de verschillende majors, waarvoor een kritische massa nodig is, en in relatie tot verwachte toekomstperspectieven. CAH Vilentum schrijft te streven naar een docent-student ratio van 1 op 22 (fte) in 2017 in verband met het wegvallen van praktijkgeld. De huidige ratio is 1 op 18,7 (fte) voor de voltijd- en de deeltijdopleidingen.

Het onderwijzend personeel van CAH Vilentum is opgedeeld in negen teams. Vier daarvan zijn betrokken bij het onderwijs voor DV en TA (voltijd en deeltijd, Ba en Ad):

- Dier en Gezondheidszorg (12 personen; 8,9 fte);
- Department of International Studies and Consultancy (18 personen; 15,1 fte);
- Duurzame Veehouderij en Ondernemerschap (21 personen; 16,0 fte);
- Tuinbouw en Akkerbouw en Ondernemerschap (17 personen; 12,5 fte).

In totaal zijn voor deze teams 68 docenten werkzaam in 52,5 fte. Personen worden zowel in het onderwijs als in het projecten ingezet.

In de gesprekken van het panel met docenten kwam naar voren dat iedereen het erg prettig vindt om bij CAH Vilentum (de opleidingen) te werken. Docenten maken een gedreven en betrokken indruk. Dit wordt mede bevestigd door het lage ziekteverzuimpercentage van 3,46 procent, dat wel wat hoger ligt dan het streefpercentage van CAH Vilentum van 2,5 procent. Van studenten heeft het panel vernomen dat docenten gemakkelijk en te allen tijde benaderd kunnen worden voor bijvoorbeeld vragen of feedback.

Overwegingen en conclusie

De opleidingen beschikken over voldoende docenten, kritische massa, om het onderwijs te verzorgen, te ontwikkelen en studenten te begeleiden. Verder beschikt CAH Vilentum, mede via de docenten, over een groot netwerk van externen die zij frequent inzet in het onderwijs. Mede dankzij de projecten die aanvullende gelden opleveren, beschikt CAH Vilentum over relatief veel docenten die een breed pakket aan expertisegebieden vertegenwoordigen. Studenten zijn tevreden over de beschikbaarheid en de bereikbaarheid van hun docenten en de betrokkenheid die zij van hun docenten ervaren.

Het panel komt op basis van bovenstaande tot het oordeel **goed** voor de bachelor- en Ad-opleidingen DV en TA (voltijd en deeltijd).

Voorzieningen

Standaard 11 Materiële voorzieningen

<i>De huisvesting en de materiële voorzieningen zijn toereikend voor de realisatie van het programma.</i>

Bevindingen

De opleidingen worden verzorgd in Dronten op de onderwijscampus van CAH Vilentum met tal van prachtige faciliteiten. De opleidingen zijn sinds 2012 gehuisvest in het centraal gelegen hoofdgebouw.

Dit is een modern, duurzaam en transparant gebouw, dat is geïntegreerd in een kasconstructie met een innovatieve klimaatbeheersing. Het gebouw heeft een frisse 'groene' en duurzame uitstraling.

Het gebouw beschikt over lokalen, werkruimten, vergaderruimten en een collegezaal voor 120 studenten. Lokalen zijn voorzien van de nodige moderne voorzieningen.

Naast de vele vrije werkplekken, kunnen studenten werkplekken reserveren en gebruik maken van werkplekken in de mediatheek en het restaurant in het gebouw. Alle docenten die in dienst zijn, beschikken over een vaste werkplek. Daarnaast zijn er flexplekken voor gasten. De campus is volledig voorzien van een draadloos netwerk.

De mediatheek van CAH Vilentum beschikt over een uitgebreide collectie literatuur en actuele vakbladen (zo'n tweehonderd abonnementen). De mediatheek betreft studenten bij de keuze van vakbladen. CAH Vilentum heeft de mediatheekcollectie -onder meer op advies van het vorige visitatiepanel- vernieuwd. Het accent is daarbij gelegd op uitbreiding van de digitale collectie en de toegang tot wetenschappelijke en andere bronnen. De huidige digitale collectie wordt aangeboden via de SAMHAO-catalogus⁴, die bestaat uit betaalde abonnementen op databanken, zoals Elsevier, Wiley, Springer, AgriHolland en Melkvee-academie. Daarnaast is er de Green-i portal waarin de opleidingsgebieden van de SAMHAO zijn opgenomen en is er het Inter Bibliothecair Leenverkeer (IBL). Literatuur die niet verkrijgbaar is via de SAMHAO-catalogus, kan via IBL worden opgevraagd bij de bibliotheek van Wageningen Universiteit of bij andere instellingen.

De mediatheek verzorgt trainingen Informatievaardigheden voor studenten. In het eerste studiejaar leren studenten basisvaardigheden, zoals een zoekplan met hoofddoelstellingen opstellen en catalogi, databanken en online informatiebronnen raadplegen. De trainingen in het tweede en derde leerjaar bouwen hier op voort.

In het oude onderwijsgebouw op de campus (Drieslag United) is de onderzoeksafdeling gevestigd en bevinden zich onder andere laboratoria en techniekhallen.

Verder zijn eengezinswoningen op de campus te vinden die aan totaal 250 inwoners, vooral buitenlandse studenten, woonruimte bieden. Ook is een aantal faciliteiten van de studentenvereniging USRA te vinden op de CAH-campus, waaronder een kantoorruimte.

Praktijkvoorzieningen

Nabij de campus beschikt CAH Vilentum over een landbouwbedrijf en een intensief veehouderijbedrijf (locatie Wiesenweg).

Het landbouwbedrijf is een gemengd bedrijf met 180 ha gras- en bouwland en ongeveer negentig koeien. Het melkveehouderijgedeelte beschikt over een 2+2-rijige ligboxenstal, waarbij het jongvee is gehuisvest in een apart gedeelte. Naast de stal is een werktuigenberging en een werkplaats. Het akkerbouwgedeelte beschikt over een opslagplaats voor consumptieaardappelen, pootaardappelen en uien.

⁴ SAMHAO-catalogus: een samenwerkingsverband tussen CAH Dronten, HAS Den Bosch, VanHall Larenstein en de Stoas Hogeschool.

Studenten van DV en TA kunnen hier alle voorkomende werkzaamheden in de praktijk leren en zelf experimenteren.

In 2014 wordt het melkveebedrijf uitgebreid met een beweidingsbedrijf voor 80 koeien en een *high tech* melkveebedrijf.

Het intensief veehouderijbedrijf is het Coöperatief Veredelings- en Demonstratie Bedrijf (CVDB). Hier dragen studenten mede de zorg voor 40 zeugen, 280 mestvarkens, 1000 leghennen en 40 ooien. Studenten kunnen er voor kiezen een jaar lang ervaring op te doen in het bestuur van het CVDB en zo *all round* bedrijfsvaardigheden te ontwikkelen. Het CVDB wordt in 2014 gemoderniseerd en verplaatst naar een nieuw te bouwen deel.

Op de locatie Wiesenweg beschikt CAH Vilentum verder over vijftien buitenteelten, waar functionele gewassen worden geteeld en waar TA-studenten proeven doen. Daarnaast beschikt de locatie over twee grote opslagcellen voor aardappelen en uien en een lab voor diverse proeven, zoals onderwatergewicht voor aardappels en bakproeven voor verschillende aardappelrassen.

Op de campus beschikt CAH Vilentum over een nieuwe kas met een teeltoppervlak van 600 m², verdeeld over vier teeltcompartimenten. TA- en DV-studenten voeren hier proeven uit. In de energiestraat van de kas leren studenten vergisters te onderhouden en doen ze onderzoek naar een economische en milieuvriendelijke verwerking van reststromen. Studenten van TA werken ook in de 'oude' kas. Deze heeft een oppervlak van 700 m², zowel voor biologische als geïntegreerde teelt. Beide kassen worden onder meer gebruikt voor onderwijsactiviteiten in diverse modules en voor toegepast praktijkonderzoek door studenten en bedrijven.

Studenten en afgestudeerden van de opleidingen waarderen de voorzieningen overtuigend positief. Evaluatiescores liggen ruim boven het landelijk gemiddelde.

Overwegingen en conclusie

De opleidingen beschikken naar het oordeel van het panel over prachtige unieke voorzieningen. Het hoofdgebouw, waar het onderwijs grotendeels wordt verzorgd, beschikt over alle nodige faciliteiten. Deze zijn modern en ruim toereikend. Naast de lesvoorzieningen (lokalen en werk- en studieruimten) zijn de nodige ondersteunende faciliteiten aanwezig. Bijkomend heeft het lesgebouw een prettige uitstraling.

De opleidingen beschikken daarnaast over een aantal unieke praktijkvoorzieningen, zoals de kassen, het teeltoppervlak, het landbouwbedrijf (gemengd) en het intensief veehouderijbedrijf. Deze worden actief in het onderwijs gebruikt en bieden studenten unieke mogelijkheden om leer- en werkervaringen op te doen en te experimenteren. Het panel stelt daarbij vast dat de opleidingen continu kijken hoe zij de praktijkvoorzieningen nog meer, anders en beter kunnen benutten in het onderwijs.

Op basis van de rondleiding op de leslocatie en bij de praktijkvoorzieningen en de gevoerde gesprekken met studenten, beoordeelt het panel de voorzieningen als excellent. Daarbij waardeert het panel ook de continue aandacht voor het zo optimaal mogelijk benutten van de voorzieningen voor het onderwijs als zeer positief.

Het oordeel excellent is mede gebaseerd op de kennis van de panelleden over de voorzieningen van vergelijkbare hbo-opleidingen.

Het panel komt op basis van bovenstaande tot het oordeel **excellent** voor de bachelor- en Ad-opleidingen DV en TA (voltijd en deeltijd).

Standaard 12 Studiebegeleiding

De studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten bevorderen de studievoortgang en sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Bevindingen

Studiebegeleiding

CAH Vilentum geeft op diverse manieren vorm aan de begeleiding van de studenten. Docenten begeleiden studenten op vakinhoudelijk gebied, zoals tijdens de lessen en opdrachten het geval is. Studenten worden ook inhoudelijk begeleid vanuit het werkveld tijdens projecten, de stage, minoren en het afstuderen. Naast de inhoudelijke begeleiding is er in de curricula structureel ruimte gereserveerd voor studieloopbaanbegeleiding en persoonlijke ontwikkeling in de modulen CMP (zie ook standaard 4).

De modulen Persoonlijke Leerfase lopen, als onderdeel van de persoonlijke leerlijn, door de vier studiejaar heen en zijn direct verwant aan het didactisch concept van CAH Vilentum: competentiegericht onderwijs. Binnen CMP wordt de student begeleid door een mentor (studieloopbaanbegeleider) die de student coacht en ondersteunt op de gewenste competentie-ontwikkeling. In het kader van CMP houden studenten een digitaal portfolio bij, dat zij als hulpmiddel gebruiken om hun competentie-ontwikkeling aan te tonen. Die ontwikkeling wordt aan het eind van elk studiejaar getoetst middels een Proeve van Bekwaamheid (zie standaard 16). De mentor biedt de student ook coaching en ondersteuning bij het maken van studiekeuzes, een studieaanpak, studieplanning en studievoortgang.

Naar het oordeel van het panel is de aandacht voor competentie-ontwikkeling uitgebreid en in het licht van de CAH-identiteit (Economy of Life) erg instrumenteel ingericht. Het panel is, op basis van deze visie en de gevoerde gesprekken met studenten, van mening dat de opleidingen de aanwezige kwaliteit kunnen versterken door (anders) aandacht te hebben voor de persoonlijke ontwikkeling van studenten. De opleidingen zouden meer kunnen ingaan op de persoonlijke motivatie, beweegredenen, kwaliteiten, ambities en kansen van studenten. Competentie-ontwikkeling mag wat betreft het panel minder instrumenteel worden benaderd, zoals nu in de praktijk vooral het geval lijkt te zijn.

Internationale studenten krijgen een ander soort studiebegeleiding, vanwege de vooral cognitief gerichte leerstijl en onderwijsmethoden die ze gewend zijn. Via persoonsgerichte, professioneel gerichte en bedrijfsgerichte coaching van de mentor met behulp van een Persoonlijk Ontwikkelingsplan en het digitaal portfolio maken deze studenten zich de competentiegerichte en *problem based learning* gerichte studiewijze eigen. De begeleidingsaanpak is gebaseerd op een onderzoek dat CAH Vilentum in 2007 op dit gebied heeft gedaan (*Coaching International Students, CAH 2007*). Studenten van de internationale majors, met wie het panel heeft gesproken, oordelen positief over de persoonlijke begeleiding die zij van hun docenten en mentoren ontvangen.

CAH Vilentum biedt verder specialistische begeleiding in de vorm van een vertrouwenspersoon, decaan, adviseur Studie en handicap en begeleiders studievaardigheden.

Informatievoorziening

De informatievoorziening verloopt via het CAH-intranet, Blackboard, e-mail en het studentvolgsysteem Alluris. Een deel van intranet, Up2date, bevat actuele informatie over roostering en ander nieuws. Deze informatie is ook als app beschikbaar. Per 2014-2015 gaat CAH Vilentum werken met een nieuw roosterprogramma. Dit zal de informatievoorziening voor de studenten naar verwachting ten goede komen.

CAH Vilentum stelt alle basisdocumenten, zoals het examenreglement, curricula, studentenstatuut en roosters beschikbaar voor studenten via intranet. Op de elektronische leeromgeving Blackboard is alle inhoudelijke informatie over de onderwijsmodulen te vinden volgens een vast format. Alluris bevat de actuele stand van zaken over de studieresultaten.

Studenten en afgestudeerden oordelen positief over de studiebegeleiding en informatievoorziening.

Overwegingen en conclusie

Studenten worden via docenten, het studiemateriaal en daarnaast zoveel mogelijk via digitale kanalen geïnformeerd over de studie. CAH Vilentum biedt applicaties via internet aan, zodat informatie voor studenten ook van buiten de CAH te benaderen is. Naast e-mail, intranet, Alluris (cijferregistratie en studievoortgang) en Blackboard (elektronische leeromgeving), zijn externe databanken ook van buitenaf te benaderen.

Het panel stelt vast dat de opleidingen betrokken zijn bij de begeleiding van de studenten. De opleidingen hanteren een doordacht systeem voor de studentbegeleiding, de competentie-ontwikkeling in het bijzonder. Het panel is van oordeel dat hierbinnen meer ruimte voor individueel maatwerk kan worden geboden. Binnen het huidige instrument moet dat wat betreft het panel goed mogelijk zijn. Daarmee zou de begeleiding, aldus het panel, meer en beter aansluiten op de eigen visie. Op grond hiervan beoordeelt het panel deze standaard als voldoende.

Het panel komt op basis van bovenstaande tot het oordeel **voldoende** voor de bachelor- en Ad-opleidingen DV en TA (voltijd en deeltijd).

Kwaliteitszorg

Standaard 13 Evaluatieresultaten

De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Bevindingen

Het kwaliteitsbeleid van CAH Vilentum is vastgelegd in het *Instellingsplan deel 9: Handboek Kwaliteitsmanagement Vilentum Hogeschool (november 2013)*. Dit plan beschrijft het nieuwe kwaliteitsbeleid 2013-2019, dat vijf cycli omvat: planning- en controlecyclus, meten en evalueren, interne audits, externe audits en terugkoppeling.

De twee faculteitskwaliteitsteams, van de CAH en Stoas, zien toe op het kwaliteitsmanagement. Elk team wordt aangestuurd door een hoofd kwaliteitsmanagement. Het teamhoofd is verantwoordelijk voor de vaststelling van de jaarplannen met (verbeter)doelen en verbeteracties voor de faculteit en rapporteert over de voortgang in de trimesterrapportages en in de driejaarlijkse kwaliteitsmanagementrapporten. De jaarplannen worden mede bijgesteld op basis van de trimesterrapportages.

Het panel stelt vast dat de opleidingen DV en TA van CAH Vilentum van de volgende meet- en evaluatie-instrumenten gebruikmaken: module-evaluaties, personeelsevaluaties, medewerkerstevredenheidsonderzoek (MTO) en de externe evaluaties NSE en HBO-monitor. Als streefnorm voor module-evaluaties wordt uitgegaan van een minimale score van 3 op een vijfpuntsschaal en een 6 op een tienpuntsschaal. Daarnaast verkrijgen de opleidingen input vanuit de werkveldcommissies.

CAH Vilentum heeft met het ministerie van EZ prestatieafspraken gemaakt ten aanzien van studie-uitval, switchen van opleiding, bachelorrendement, kwaliteit (NSE-scores), docentkwaliteit (opleidingsniveau en onderwijsbevoegdheid), onderwijsintensiteit, contacttijd en overhead. Deze afspraken maken deel uit van het kwaliteitsmanagement.

Het panel heeft in de gesprekken met docenten en het management (studieleiders en directie) een helder beeld gekregen van de wijze waarop de opleidingen toezien en sturen op de gewenste kwaliteit. Daarbij is expliciet aandacht voor de kwaliteit van de doelstellingen, het programma, personeel, de voorzieningen, de toetsing en het gerealiseerde eindniveau. De opleidingen scoren *overall* op veel punten bovengemiddeld positief. Toch kijken de teams gericht naar verbetermogelijkheden. Dit getuigt naar de mening van het panel van een groot kwaliteitsbewustzijn.

Overwegingen en conclusie

CAH Vilentum kenmerkt zich door een kwaliteitscultuur, waarbinnen op het niveau van de opleidingen via systematische evaluaties aandacht is voor relevante kwaliteitsaspecten (doelstellingen, programma, personeel, voorzieningen, kwaliteitszorg, toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties). Vanuit jaarplannen met doelstellingen wordt gestuurd op de verbetering en doorontwikkeling van de kwaliteit. De teams kwaliteitsmanagement zien toe op de voortgang.

Het panel komt op basis van bovenstaande tot het oordeel **goed** voor de bachelor- en Ad-opleidingen DV en TA (voltijd en deeltijd).

Standaard 14 Verbetermaatregelen

De uitkomsten van deze evaluaties vormen de basis voor aantoonbare verbetermaatregelen die bijdragen aan realisatie van de streefdoelen.

Bevindingen

De bij standaard 13 genoemde meet- en evaluatie-instrumenten worden uitgezet onder de stakeholders vanuit het kwaliteitsteam. Binnen dit team worden de uitkomsten geanalyseerd, verwerkt naar verbeter- en aandachtspunten voor de modulecoördinatoren en de studieleiders.

Een lid van een kwaliteitsteam bespreekt verbeterpunten met de betreffende modulecoördinatoren en ondersteunt bij het opstellen van verbetermaatregelen. Hierbij maken de opleidingen gebruik van zogenaamde verbeterformulieren.

CAH Vilentum wil kritisch op de kwaliteit van het onderwijs zijn. Daarom hanteert zij een continu proces van evalueren, bijstellen, verbeteren, uitvoeren en opnieuw evalueren (zie ook standaard 13). De afgelopen jaren zijn de volgende ontwikkelpunten aangepakt:

- in verschillende modules is statistiek opgenomen, zoals in HPON en HODD;
- ongeveer zes jaar geleden werd competentiegericht onderwijs ingevoerd. De afgelopen jaren is de afstemming tussen de doelstellingen, het onderwijsconcept en de toetsing en examinering geoptimaliseerd;
- er is een nieuw toetsbeleid ontwikkeld. De leden van de toetscommissie zijn geschoold op onderdelen binnen het toetsbeleid.

Met voorgaande verbeteringen hebben de opleidingen ook ingespeeld op opmerkingen van het visitatiepanel dat de opleidingen zes jaar geleden beoordeelde.

Verder constateert het panel dat de studielast de continue aandacht heeft van de opleidingen, en de spreiding daarvan binnen een semester, als ook het bevorderen van de (digitale) informatiestroom richting studenten. Het kwaliteitsmanagementteam bekijkt hoe efficiënter systematischer kan worden gewerkt aan uitvoer en monitoring van verbeteracties. Daarvoor is onder andere een actiepuntenbestand per team ontwikkeld dat toegankelijk is voor al het personeel en door teamleiders, studieleiders en de kwaliteitscoaches kan worden bijgewerkt.

Overwegingen en conclusie

Het panel is van mening dat de opleidingen een prima systeem hebben om verbeteringen door te voeren. De signalen vanuit verschillende evaluaties worden opgepakt, geanalyseerd en als verbeteracties geformuleerd. De acties worden vervolgens uitgevoerd.

Het panel komt op basis van bovenstaande tot het oordeel **goed** voor de bachelor- en Ad-opleidingen DV en TA (voltijd en deeltijd).

Standaard 15 Betrokkenheid bij kwaliteitszorg

<i>Bij de interne kwaliteitszorg zijn de opleidings- en examencommissie, medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.</i>

Bevindingen

Studenten

De opleidingen betrekken de studenten op verschillende manieren heel actief bij de kwaliteitszorg en doen dat op een serieuze en betekenisvolle manier, als volgt:

- per major is er een Opleidingscommissie waarin studenten participeren. Deze commissies geven gevraagd en ongevraagd advies over de opleidingen. Notulen van de opleidingscommissies worden op het intranet geplaatst;
- studenten participeren in de Studentenraad. Daarin komen alle facetten van het onderwijs (zoals inhoud, studielast, communicatie en informatievoorziening) aan de orde. Leden van de studentenraad functioneren ook als volwaardige leden in sollicitatiecommissies;
- studenten die in jaar 3 de PvB-Kwaliteitsmanagement doen, sturen de opleidingscommissies aan, participeren in de vergadering Onderwijs & Kwaliteit en doen zelfstandig onderzoek naar zelfgekozen thema's;

- tweemaal per jaar worden per opleiding zogenaamde vinger-aan-de-pols-bijeenkomsten georganiseerd. De klassenvertegenwoordigers worden daarvoor uitgenodigd. Dit levert een beeld over de positieve punten en aandachtspunten;
- in de Boerderijraad beslissen de studenten mee over het management en de koers van de schoolboerderij en het CVDB.

Via verschillende schriftelijke enquêtes worden alle studenten periodiek bevroegd over kwaliteitsaspecten van het onderwijs. Dit gebeurt via de NSE, de instroomenquête en de docent- en module-evaluaties. De resultaten (met uitzondering van de docentevaluaties) worden gepubliceerd op het intranet. Dit geldt ook voor de evaluatieverslagen en verbeterformulieren die volgen uit de analyse van evaluatie-uitkomsten.

Medewerkers

Het onderwijskundig personeel van CAH Vilentum is ondergebracht in negen teams, die worden aangestuurd door een teamleider die meestal ook studieleider is. Bij de opleidingen DV en TA zijn vier teams betrokken: Dier- en Veehouderij Agrarisch Ondernemerschap (DVO), Dier en Gezondheidszorg (DGZ), Tuinbouw en Akkerbouw Agrarisch Ondernemerschap (TAO) en Department of International Studies and Consultancy (DISC). Waar nodig worden externen ingezet met specifieke expertise.

De volgende overlegorganen worden onderscheiden:

- Teamvergaderingen: de teamleden onder leiding van de teamleider;
- Croho-overleggen: de betrokken studieleiders komen maandelijks bij elkaar onder leiding van één van de studieleiders (de Croho-regisseur);
- Onderwijs en Kwaliteit (O&K): de Croho-regisseurs, projectleider kwaliteitsmanagement, PvB-studenten en het hoofd Bureau Onderwijs komen maandelijks bij elkaar voor overleg onder leiding van een directielid;
- De mentoren worden aangestuurd door jaarcoördinatoren en komen twee keer per jaar bij elkaar om de nieuwste ontwikkelingen te bespreken en zaken met elkaar af te stemmen;
- Personeel en Financiën (P&F): de teamleiders, hoofden van dienst, projectleider kwaliteitsmanagement onder leiding van de directeur;
- Strategisch Overleg (SO): de drie programmahoofden (internationalisering, praktijkleren en duurzaam ondernemen), projectleiders kwaliteitsmanagement en Almere onder leiding van de directie.

De medewerkers van CAH Vilentum kunnen elke drie jaar hun mening geven via het medewerkerstevredenheidsonderzoek. Daarnaast zijn medewerkers vertegenwoordigd in de opleidingscommissies, de groepsondernemingsraad en de centrale ondernemingsraad.

Beroepenveld

Elke major heeft een werkveldcommissie, waarin twee leden uit het relevante werkveld zitting hebben. De commissies komen twee keer per jaar bijeen. Er wordt vooral gesproken over de eindkwalificaties, programma- en modulewijzigingen en actuele ontwikkelingen. Zo blijkt uit verschillende notulen.

Twee keer per jaar wordt een thema binnen de hogeschool geanalyseerd door vier externe 'critical friends', afkomstig uit het werkveld en van andere onderwijsinstellingen. In de afgelopen sessies zijn onder andere aan de orde geweest: praktijkgerichtheid van docenten en inhoud en vormgeving van stages.

CAH Vilentum denkt na over methoden om meer input te verkrijgen van werkgevers van de afstuderende student, bijvoorbeeld door middel van interviews door docenten die op stagebezoek gaan.

Afgestudeerden

Alumni worden geënquêteerd op een tal van kwaliteitsaspecten via de HBO-monitor. Daarnaast hebben de docenten van de opleidingen een redelijk goed beeld van waar hun eigen afgestudeerden zitten na hun afstuderen.

Overwegingen en conclusie

Het panel stelt vast dat de opleidingen alle relevante betrokkenen bij de uitvoering van de opleidingen benaderen om hun mening en input te vragen over de kwaliteit van het onderwijs. De opleidingen koersen daarbij naar de mening van het panel op de juiste kwaliteit en nemen actuele zaken te harte. Daarbij spelen de docenten een belangrijke en goede rol en is het werkveld actief betrokken via onder meer de beroepenveldcommissies. De betrokkenheid van studenten en afgestudeerden beoordeelt het panel eveneens positief. Al deze contacten samen stellen de opleidingen in staat om het kwaliteitszorgbeleid goed vorm te geven en relevante verbeteringen door te voeren.

Het panel komt op basis van bovenstaande tot het oordeel **goed** voor de bachelor- en Ad-opleidingen DV en TA (voltijd en deeltijd).

Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

Standaard 16 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Bevindingen

Systeem van toetsing

In de visie op toetsen van CAH Vilentum gaat het om zowel toetsen *van* leren als toetsen *voor* leren; het beoordelen wat de student heeft geleerd en om het vermogen van de student om zelf zijn kennis en kunde te beoordelen komen aan bod in het onderwijs (*Toetsbeleid 2014-2018, november 2013*). Feedback en feedforward zijn bij het toetsen belangrijk. CAH Vilentum maakt gebruik van formatieve toetsen om de voortgang van het leerproces te bepalen. Ze zijn gericht op feedback, monitoring, evaluatie en reflectie. Om vast te stellen of de leerdoelen en competenties zijn behaald, gebruiken de opleidingen summatieve toetsen. Zo worden modules afgesloten met een assessment, waarin het beroepsproduct centraal staat. De vorm is afhankelijk van de aard van het opgeleverde beroepsproduct. Binnen de kennis- en vaardighedenleerlijnen, die deel uitmaken van elke module, legt de student per semester ook een aantal summatieve toetsen af.

Het toetsysteem is afgestemd op het onderwijsconcept CGO en sluit aan bij de leerlijnen. Zo worden beroepstaken, waar de student in de integrale lijn aan werkt, getoetst in een afsluitend assessment. Het assessment is een integrale toetsing waarbij de student in een kenmerkende beroepssituatie een beroepstaak uitvoert en zijn competentieniveau demonstreert. Een assessment wordt altijd door twee assessoren beoordeeld. De opleidingen zetten regelmatig externen in als assessor om de assessments mede te beoordelen. Dit versterkt de objectiviteit en de betrouwbaarheid van de beoordeling. Naast de toetsing van beroepstaken worden stage en afstuderen via de integrale toetsvorm afgesloten.

De assessments vinden plaats aan het einde van een semester (module). In diezelfde periode vindt ook de toetsing van kennis en vaardigheden plaats. De cursussen (kennisleerlijn) worden getoetst via schriftelijke examens. De opleidingen maken gebruik van MC-toetsen en toetsen met open- en gesloten vragen. Tenzij anders aangegeven, wordt alle behandelde lesstof geëxamineerd. Vaardigheden worden getoetst via bijvoorbeeld een presentatie of een demonstratie. Het panel stelt vast dat het aanbod van examens en toetsen gevarieerd is en voldoende diepgang, complexiteit en zwaarte vertegenwoordigt. Binnen het CGO neemt de persoonlijke competentie-ontwikkeling een belangrijke plaats in. De tien CAH-competenties staan daarvoor centraal in de persoonlijke leerlijn. Voor deze ontwikkellijn reflecteert de student ieder jaar op de tien CAH-competenties.

Deze reflectie legt de student vast in zijn CompetentieDossier (CD) dat deel uitmaakt van het digitaal portfolio van de student. Studenten reflecteren op basis van de STARR-methode⁵. Ook externe ervaringen, zoals radenwerk, kunnen ingebracht worden om competentieniveaus te beschrijven. De student maakt met zijn mentor competentie-ontwikkelafspraken voor het volgende jaar. Deze afspraken worden de volgende keer geëvalueerd door de student in een gesprek met de mentor. De persoonlijke competentie-ontwikkeling wordt gedurende vier jaar op drie summatieve toetsmomenten getoetst via een Proeve van Bekwaamheid (PvB) waarin de student de beheersing van een aantal aangewezen competenties moet aantonen in een authentieke beroepssituatie. De PvB is een complexe opdracht die de student uitdaagt om in de praktijk zijn competentieniveau te demonstreren. De PvB's vinden plaats aan het eind van de propedeuse (gecontroleerde praktijksituatie), aan het eind van de hoofdfase (geconditioneerde praktijksituatie) en aan het eind van de afstudeerfase (hbo-beroepspraktijksituatie).

Het panel stelt vast dat de opleidingen voor de verantwoording van behaalde competenties de beoogde competenties op meerdere momenten en op de verschillende niveaus toetsen. Het panel heeft van diversie studiejaren verschillende typen toetsen gezien en vindt de inhoud en het niveau goed aansluiten op de lesstof.

Afstuderen

Voor de bacheloropleidingen omvat het vierde studiejaar de afstudeerfase. Dit geldt voor alle majors en voor zowel de voltijd- als de deeltijdvarianten. In dit jaar volgen studenten twee minorprogramma's (2x15 EC), werken zij gedurende de afstudeerstage bij een bedrijf aan een aantal beroepstaken (17 EC) en werken zij vervolgens aan een afstudeerwerkstuk, de meesterproef (10 EC). Tegelijkertijd ronden zij de CMP-ontwikkellijn af met een eindexamendossier waarin acht van de tien CAH-competenties worden aangetoond. Dit dossier wordt beoordeeld waarna een eindexamengesprek volgt met de studieleader en iemand uit het werkveld. De student toont dan ook aan hbo-competent te zijn. Met de meesterproef en het eindexamengesprek sluit de student de opleiding af.

In de beoordeling van het eindwerkstuk geldt een aantal voorwaardelijke eisen, zoals een plagiaatcheck via Euphorus, een beperkt aantal spelfouten en een Engelstalige samenvatting. Verder laten de beoordelingen zien dat de student op alle onderdelen ten minste een 5,5 moet scoren voor een positief eindcijfer. Het panel heeft verschillende beoordelingsformulieren gezien en acht deze toereikend voor de beoordeling van de eindcompetenties. Zo is zichtbaar dat eindwerkstukken door twee beoordelaars zijn gewaardeerd en dat alle onderdelen zijn voorzien van een korte motivatie bij het oordeel.

Associate degree

De toetsing en examinering in de eerste drie semesters van de Ad-programma's is gelijk aan de bachelorprogramma's. Studenten sluiten het Ad-programma af in het laatste semester waarin zij werken aan een afstudeerwerkstuk.

⁵ STARR-methode bevat hulpvragen voor reflectie op vijftal onderdelen: Situatie, Taak, Actie, Resultaat en Reflectie

Het afstudeerwerkstuk betreft een klein praktijkgericht onderzoek waarin vijf competenties op niveau 2 en vijf op niveau 1 centraal staan. Het afstudeerwerkstuk wordt door twee docenten beoordeeld.

Informatievoorziening toetsing

In de modulewerkboeken is nauwkeurig beschreven wat er van de studenten wordt verwacht en hoe en op basis waarvan ze beoordeeld zullen worden. Van elke toets, leertaak en assessment zijn beoordelingscriteria uitgebreid beschreven. Dit blijkt helder uit de verschillende modulewerkboeken die het panel heeft ingezien.

Verder zijn modulebeschrijvingen in de studiegidsen opgenomen en is per module onder andere het aantal EC, voorvereisten, competenties (met niveau) en tentaminering (onderdelen, toetsvorm) opgenomen.

De opleidingen geven aan dat studenten tijdens de modules feedback krijgen op leertaken, trainingen, cursussen en assessments. Daarbij melden de opleidingen dat zij in het vernieuwde toetsbeleid (2014-2018) nadrukkelijk toezien op het geven van schriftelijk en/of mondelinge feedback na een toetsopdracht. De examinerator zorgt hiervoor.

Studenten geven aan dat ze tevreden zijn over de informatievoorziening rondom toetsing. Beoordelingscriteria zijn vooraf helder en zij kunnen met vragen over toetsen en voor feedback bij hun docent en/of mentor terecht. Verder waarderen studenten de variatie in toetsen en de beschikbaarheid van oefentoetsen op Blackboard als positief. De toetsorganisatie (inschrijven voor een toets) vraagt naar hun zeggen nog wel eens aandacht.

Kwaliteitsborging van de toetsing

In het *Toetsbeleid 2014-2018 (november 2013)* is het kwaliteitsbeleid voor de toetsing uitgewerkt. Elke toets moet voldoen aan de criteria die gelden voor transparantie, validiteit en betrouwbaarheid. In de nota zijn tevens de rollen en verantwoordelijkheden van de betrokkenen binnen het toetsbeleid beschreven.

De docenten zijn verantwoordelijk voor het opstellen van de examens, het toetsniveau en het naleven van de toetsingscriteria. De beoordelingscriteria van alle examenonderdelen zijn per module duidelijk beschreven in het modulewerkboek. De tentamens binnen de kennis- en vaardighedenleerlijn worden uitsluitend beoordeeld door de betreffende docent. De toetsing binnen de integrale leerlijn vindt plaats door twee beoordelaars: een docent en een tweede docent of extern deskundige. Hiermee borgen de opleidingen mede de objectiviteit en betrouwbaarheid.

Docenten bespreken beoordelingen met elkaar op informele en formele momenten waaronder in de teambijeenkomsten en in geplande intervisiebijeenkomsten.

De examencommissie ziet toe op de naleving van het toetsbeleid. De examencommissie:

- stelt richtlijnen en aanwijzingen vast waarop de uitslag van toetsing tot stand komt;
- geeft formele goedkeuring bij het behalen van propedeuse-getuigschriften en eindexamen's;
- adviseert het faculteitsbestuur over toetsbeleid en rapporteert jaarlijks;
- benoemt de examinatoren van de opleiding;
- beslist over voorgenomen vrijstellingen binnen de eigen opleiding.

De toetscommissie bestaat uit negen personen (waarvan één in de examencommissie zit met de portefeuille toetskwaliteit en acht docenten uit de verschillende onderwijsteams die kennis hebben van toetskwaliteit). De toetscommissie adviseert examinatoren over het opstellen van goede toetsen en geeft feedback op de kwaliteit van toetsen. Dit gebeurt volgens een reguliere cyclus, waarin elke examinerende een keer beoordeeld wordt in een bepaald tijdsbestek. De toetscommissie onderzoekt ook de toetskwaliteit naar aanleiding van eventuele klachten vanuit bijvoorbeeld de module-evaluaties, vinger-aan-de-pols-bijeenkomsten of de opleidingscommissies. Het lid vanuit de examencommissie schrijft het onderdeel toetskwaliteit in het jaarverslag van de examencommissie.

Gedurende het afstudeertraject zien de opleidingen toe op de gewenste kwaliteit van het resultaat door een aantal maatregelen:

- de student stelt zelf een afstudeerplan op dat aan criteria moet voldoen die direct zijn ontleend aan de eindkwalificaties op bachelorniveau en vooraf bekend zijn bij de student;
- voordat de student aan zijn afstudeerwerkstuk kan beginnen, wordt het plan van aanpak beoordeeld en dient dit goedgekeurd te worden alvorens de student mag beginnen. De volgende vragen moeten worden beantwoord: Is de doelstelling helder en goed onderbouwd? Is er voldoende informatie te vinden/ is het haalbaar? Heeft het voldoende diepgang (hbo-niveau)? En is de planning realistisch?;
- het afstudeerwerkstuk wordt door twee docenten beoordeeld waarvan ten minste één beschikt over een mastertitel. Met het toepassen van het vier-ogenprincipe maken de opleidingen een grotere objectiviteit en betrouwbaarheid waar. Als de beoordeling van de twee docenten meer dan twee punten verschilt, of als één van de docenten een onvoldoende geeft, moeten de twee docenten met elkaar overleggen en tot een gezamenlijk oordeel komen. De begeleidende docent beoordeelt naast het rapport ook het proces van totstandkoming.

Realisatie van de beoogde eindkwalificaties

In de curriculumoverzichten van alle majors van DV en TA is aangegeven waar welke eindkwalificaties getraind en getoetst worden. Ook de plaats van de CAH-competenties (de invulling van de Dublin descriptor), die op drie niveaus worden getoetst zijn in de curriculumoverzichten opgenomen.

De bachelorstudenten werken in de afstudeerfase aan de competenties op niveau 3, het beoogde eindniveau. Zij tonen dit niveau aan in de minoren die zij volgen, de afstudeerstage, het afstudeerwerkstuk, het eindexamendossier en het eindgesprek.

Ad-studenten tonen het Ad-niveau aan in de tweede helft van het tweede studiejaar, in een PvB middels een eindwerkstuk.

Het panel heeft van achttien afgestudeerden van de bacheloropleidingen de eindwerkstukken en bijbehorende examendossiers gezien. Het panel heeft gesproken met afgestudeerden van beide opleidingen (zowel deeltijd als voltijd). Van de Ad-opleidingen heeft het panel alle beschikbare afstudeerwerkstukken gezien (vier), zowel van geslaagde en gezakte studenten.

Het panel is van oordeel dat de opleidingen goed het gewenste niveau aantonen. Het panel waardeert de eindwerkstukken als relevant voor de beroepspraktijk, onderwerpen zijn soms verrassend innovatief. In nagenoeg alle gevallen kan het panel zich goed vinden in de door de opleidingen gegeven oordelen. Werkstukken getuigen allemaal van een duidelijke opbouw en structuur. De uitwerking is in het ene geval van betere kwaliteit dan in het andere geval, dit is ook als zodanig gewaardeerd. Daarbij zijn de waarderingen van de tweede beoordelaar consciëntieus ingevuld wat leidt tot een rijkere argumentatie voor de eindwaardering.

De Ad-werkstukken beoordeelt het panel eveneens van een goed niveau. Studenten laten zien dat zij een praktijkgericht mini-onderzoek kunnen uitvoeren. Het niveau waardeert het panel overtuigend als goed.

Onderzoeken onder studenten en afgestudeerden laten zien dat studenten zeer tevreden zijn over de opleiding. Afgestudeerden geven aan dat ze in voldoende mate voorbereid zijn op de arbeidsmarkt en tevreden zijn over de carrièremogelijkheden. Sommige studenten studeren door aan de Universiteit Wageningen, zo heeft het panel begrepen in de gevoerde gesprekken. Studenten zijn kritisch over de diepgang van onderdelen in de beginfase van de studie (zie standaard 2) en op onderdelen die de toetsorganisatie betreffen. Met het ingevoerde nieuwe toetsbeleid pakt de opleiding de laatste punten adequaat op.

De beroepenvelden zijn betrokken bij de uitvoering van het onderwijs, zoals in de vorm van stagebieders, gastdocentschap, beoordeling bij assessment en de ontwikkeling van casuïstiek. Via deze activiteiten vormen de beroepenvelden een waardevolle bron van informatie voor de opleidingen. Contacten lopen vooral via docenten. Het panel stelt vast dat deze contacten effectief zijn en dat de relaties van CAH Vilentum getuigen van een verworven positie en erkende kwaliteit. De reputatie van CAH Vilentum is internationaal ook erg goed.

Het panel heeft met enkele vertegenwoordigers van de beroepenvelden gesproken en heeft vernomen dat zij de kwaliteiten van de afgestudeerden van deze opleidingen als positief waarderen. Zij uiten zich in het bijzonder tevreden over de ondernemerschapskwaliteiten en de mate van zelfstandigheid die studenten tonen.

Overwegingen en conclusie

De competenties waartoe wordt opgeleid staan zichtbaar centraal in de toetsing en beoordeling binnen de verschillende onderdelen. De opleidingen hanteren verschillende toetsvormen passend bij het onderwijs, zoals projecten, kennistoetsen, presentaties en werkstukken (verslagen). Het panel heeft verschillende toetsen ingezien en stelt op grond daarvan vast dat de toetsen en de wijze van beoordelen binnen de opleidingen valide, betrouwbaar en inzichtelijk voor studenten zijn. Daarbij constateert het panel dat de docenten in samenspraak met elkaar en met de toetscommissie toezien op de gewenste kwaliteit van de toetsing. De examencommissie ziet toe op de gehele kwaliteit van de toetsing en examinering.

Het panel stelt vast dat de opleidingen overtuigend aantonen het beoogde eindniveau te bereiken. Dit blijkt uit de tussentijdse en afsluitende toetsen en de afstudeerwerken die het panel heeft bestudeerd van de bachelor- en Ad-opleidingen DV en TA. Dit blijkt ook uit de tevredenheid van het (inter)nationale beroepenveld over de kwaliteiten van de afgestudeerden van de opleidingen.

Het panel komt op basis van bovenstaande tot het oordeel **goed** voor de bachelor- en Ad-opleidingen DV en TA (voltijd en deeltijd).

3 Eindoordeel over de opleidingen

Oordelen op de standaarden

Het visitatiepanel komt tot de volgende oordelen op de standaarden:

Standaard	Oordeel DV Ba en Ad voltijd	Oordeel DV Ba deeltijd	Oordeel TA Ba en Ad voltijd	Oordeel TA Ba deeltijd
<i>Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties</i>	Goed	Goed	Goed	Goed
<i>Standaard 2 Oriëntatie van het programma</i>	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende
<i>Standaard 3 Inhoud van het programma</i>	Goed	Goed	Goed	Goed
<i>Standaard 4 Vormgeving van het programma</i>	Goed	Goed	Goed	Goed
<i>Standaard 5 Instroom</i>	Voldoende	Goed	Voldoende	Goed
<i>Standaard 6 Studeerbaarheid</i>	Goed	Goed	Goed	Goed
<i>Standaard 7 Duur</i>	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende
<i>Standaard 8 Personeelsbeleid</i>	Goed	Goed	Goed	Goed
<i>Standaard 9 Kwaliteit van het personeel</i>	Goed	Goed	Goed	Goed
<i>Standaard 10 Kwantiteit van het personeel</i>	Goed	Goed	Goed	Goed
<i>Standaard 11 Materiële voorzieningen</i>	Excellent	Excellent	Excellent	Excellent
<i>Standaard 12 Studiebegeleiding</i>	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende
<i>Standaard 13 Evaluatie resultaten</i>	Goed	Goed	Goed	Goed
<i>Standaard 14 Verbetermaatregelen</i>	Goed	Goed	Goed	Goed
<i>Standaard 15 Betrokkenheid bij kwaliteitszorg</i>	Goed	Goed	Goed	Goed
<i>Standaard 16 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties</i>	Goed	Goed	Goed	Goed

Overwegingen en conclusie

Vilentum Hogeschool kan met recht trots zijn op de agrarische opleidingen die zij biedt in Dronten. Deze zijn inhoudelijk overtuigend aan de maat en bieden studenten interessante mogelijkheden om zich te profileren in nationale en internationale werkvelden. Daarmee dragen de opleidingen goed bij aan de maatschappelijke agenda om hoger opgeleide agrarische professionals af te leveren die in een (inter)nationale omgeving kunnen functioneren.

Verder hebben opleidingen van CAH Vilentum goed oog voor hun omgeving en wat zij beter en verder kunnen ontwikkelen om aan te sluiten op de wensen uit die omgeving en op de wensen van hun studenten.

Het visitatiepanel beoordeelt de kwaliteit van de bestaande hbo-bacheloropleidingen Dier- en Veehouderij en Tuinbouw en Akkerbouw (voltijd en deeltijd) en de aanverwante *associate degrees* (voltijd) van Vilentum Hogeschool als **goed**.

4 Aanbevelingen

Verzwaaring inhoudelijke modules en aansluiting instroomkwalificaties

Het panel raadt de opleidingen aan nog eens kritisch naar de inhoud van de modules in het eerste jaar te kijken. Over de hele linie waardeert het panel het niveau overtuigend voldoende. Op onderdelen kan dit beter en dat zou nodig zijn om voor een oordeel goed in aanmerking te komen. Naar het inzicht van het panel kunnen sommige onderdelen inhoudelijk worden verzaamd (standaard 2). Daarmee kunnen de opleidingen de programma's gelijk beter laten aansluiten op de instroomkwalificaties die studenten met een havo- of vwo-achtergrond meebrengen (standaard 5). Havo- en vwo-studenten zijn kritisch over het niveau in de propedeuse, en ook het panel is van mening dat veel ruimte in de beginfase is gereserveerd voor het wegwerken van achterstanden. Vooral mbo-studenten hebben hier 'last' van. Om die reden adviseert het panel de opleidingen om na te gaan welke lesstof voorafgaand aan de propedeuse, bijvoorbeeld in de vorm van een *summerschool*, kan worden aangeboden. Dit zou in de programma's ruimte kunnen bieden voor een gewenste verzwaaring en brengt met zich mee dat studenten die aan de inhoudelijke instroomeisen voldoen (havo- en vwo-profielen) geen 'last' hebben van herhaling van stof die zij al kennen. Daarbij erkent het panel ook dat een lichte vorm van herhaling van lesstof in het aller begin van de programma's geen kwaad kan. Dit kent wel een grens.

Individuele studiebegeleiding bij (individuele) competentie-ontwikkeling

Het panel adviseert de opleidingen om binnen het kader van de individuele competentie-ontwikkeling nadrukkelijker aandacht te hebben voor individuele kwalificaties, ontwikkelmogelijkheden en ambities, in het bijzonder voor ruimte om individueel te excelleren. Het huidige systeem van individuele begeleiding is een gedegen en doordacht systeem dat aansluit op de didactische principes waarvoor de opleidingen staan. Hierin schuilt echter ook een valkuil. Studenten en docenten haken, soms door gemakzucht, soms door onzekerheid, in op deze instrumentele benadering en daardoor krijgt het proces te veel het karakter van het "afvinken van verplichte opdrachtjes" (instrumentele benadering). Er zal een prikkel aanwezig moeten blijven om de geest van de competentie-ontwikkeling voorrang te geven, boven de letter van het instrumentele systeem. Zo blijft het ook voor de studenten spannend. Omdat de opleidingen hier in het licht van de visie van Vilentum Hogeschool wat laten liggen, vraagt het panel hier aandacht voor.

Trots

Het panel is van mening dat de opleidingen met recht trots kunnen zijn op de kwaliteiten die zij afleveren en de innovatieve projecten waar zij deel van uitmaken. Naar het idee van het panel kunnen de opleidingen dat wat meer promoten.

5 Bijlagen

Bijlage 1: Eindkwalificaties van de opleidingen

De landelijk vastgestelde eindkwalificaties voor DV en TA

Eindkwalificaties DV	Eindkwalificaties TA
1. Analyseren en optimaliseren van een dier- en veebedrijf in relatie tot de omgeving	1. Acquireren en advies geven in de agro en food sector
2. De internationale sector overzien	2. Opstellen en uitvoeren van toegepast onderzoek
3. Acquireren en advies geven	3. Opstellen van een strategisch ondernemingsplan
4. Opstellen en uitvoeren van toegepast onderzoek	4. Inkopen, ontwikkelen en vermarkten van producten en/of diensten
5. Opstellen van een ondernemingsplan	5. Vertalen en toepassen van beleid
6. Ontwikkelen en vermarkten van producten en/of diensten	6. Voorlichten en communiceren op gebied van teelt en/of product
7. Vertalen en toepassen van beleid	7. Leiding geven aan projecten, processen en personen
8. Interactief informeren van specifieke doelgroepen	8. Opzetten en borgen van een kwaliteitssystem in de keten
9. Leiding geven aan projecten, processen en personen	9. Ondernemend handelen en reflecteren
10. Toepassen van een kwaliteitssystem	
11. Maatschappelijk Verantwoord ondernemen en zelfsturen	

Tien CAH-competenties

1. Leiding geven

Coacht de ontwikkeling van medewerkers en vertoont voorbeeldgedrag; houdt in complexe situaties het overzicht, neemt het initiatief om op strategische momenten richting aan veranderingsprocessen te geven en gebruikt daarvoor de passende leiderschapstijl.

2. Samenwerken

Zorgt voor een goede sfeer, gaat zorgvuldig om met de belangen van anderen, kan weerstanden en conflicten overwinnen en benut kwaliteiten van alle teamleden om het gestelde doel te bereiken.

3. Presenteren

Kan aan een kritische doelgroep een boodschap over een complex onderwerp begrijpelijk en overtuigend overbrengen en kiest daarvoor bewust de meest doeltreffende vorm.

4. Onderzoeken

Signaleert en beschrijft een probleem of ontwikkeling, formuleert een praktijkgerichte onderzoeksvraag en beantwoordt deze met behulp van een geschikte onderzoeksmethode.

5. Innoveren

Gebruikt creativiteit om nieuwe, bruikbare producten, diensten of toepassingen te ontwikkelen.

6. Organiseren

Plant en voert activiteiten uit, zet daarbij mensen en middelen effectief in, bewaakt de voortgang, stuurt zo nodig bij en bereikt het beoogde resultaat.

7. Zelfsturen

Heeft inzicht in eigen gedrag en geeft richting aan de eigen ontwikkeling zodat het eigen functioneren en de werkomgeving op elkaar aansluiten.

8. Ondernemen

Ziet kansen en zet deze voor eigen risico om in het beoogde resultaat.

9. Duurzaam handelen

Verantwoordt eigen handelen met respect voor waarden, normen en gericht op het evenwichtige gebruik van beschikbare bronnen.

10. Globaliseren

Ziet de wereld als werkterrein en functioneert in een internationale omgeving.

Bijlage 2: Overzicht opleidingsprogramma's

Programma Major Dier- en Veehouderij (DV)

Leerjaar	Semester	Modulenaam	Studiepunten
1	1	Bedrijfsanalyse uitvoeren	13
		Oriënteren op de toekomst	13
	1 en 2	Persoonlijke leerfase 1 ^e jaar en schakelvakken	8
	2	Innovatief management Veehouderij	13
		Praktijkmodule propedeuse	13
2	1	Bedrijfsproblemen oplossen en adviseren	13
		Praktijkonderzoek	13
	1 en 2	Persoonlijke leerfase 2 ^e jaar	8
	2	Strategische Bedrijfsplanning	13
		Marketing en Verkoop	13
3	1	Platteland en Beleid	13
		De Specialist DV	13
	1 en 2	Persoonlijke leerfase 3 ^e jaar	8
	2	Leiding Geven aan Veranderingen	13
		Kwaliteitsgericht ondernemen	13
4	1 en 2	Naar keuze	15
		Naar keuze	15
		Afstudeerstage	17
		Afstudeerwerkstuk	10
		Persoonlijke leerfase 4 ^e jaar	3
Totaal			240

Programma Major Dier- en Veehouderij Agrarisch Ondernemerschap (DAO)

Leerjaar	Semester	Modulenaam	Studiepunten
1	1	Bedrijfsanalyse uitvoeren	13
		Oriënteren op de toekomst	13
	1 en 2	Persoonlijke leerfase 1 ^e Jaar en schakelvakken	8
	2	Innovatief management Veehouderij	13
		Praktijkmodule propedeuse	13
2	1	Bedrijfsproblemen oplossen en adviseren	13
		Oriëntatie startend ondernemer	13
	1 en 2	Persoonlijke leerfase 2 ^e jaar	8
	2	Praktijkonderzoek	13
		Platteland en Beleid	13
3	1	Jong ondernemen	13
		Leiding Geven aan Veranderingen	13
	1 en 2	Persoonlijke leerfase 3 ^e jaar	8
	2	Strategisch Entrepreneurship	13
		Kwaliteitsgericht ondernemen	13
4	1 en 2	Naar keuze	15
		Naar keuze	15
		Afstudeerstage	17
		Afstudeerwerkstuk	10
		Persoonlijke leerfase 4 ^e jaar	3
Totaal			240

Programma Major Dier en Gezondheidszorg (DG)

Leerjaar	Semester	Modulenaam	Studiepunten
1	1	Productontwikkeling	13
		Oriënteren op de toekomst	13
	1 en 2	Persoonlijke leerfase 1 ^e jaar en schakelvakken	8
	2	Gezondheid en Educatie	13
		Praktijkmodule propedeuse	13
2	1	PR en Communicatie	13
		Innovatief Ondernemen	13
	1 en 2	Persoonlijke leerfase 2 ^e jaar	8
	2	Marketing en Verkoop	13
		Platteland en Beleid	13
3	1	Onderzoek Diergezondheid en Dierenwelzijn	13
		De Specialist DG	13
	1 en 2	Persoonlijke leerfase 3 ^e jaar	8
	2	Leiding Geven aan Veranderingen	13
		Kwaliteitsgericht ondernemen	13
4	1 en 2	Naar keuze	15
		Naar keuze	15
		Afstudeerstage	17
		Afstudeerwerkstuk	10
		Persoonlijke leerfase 4 ^e jaar	3
Totaal			240

Programma AD Dier- en Veehouderij (ADDV)

Leerjaar	Semester	Modulenaam	Studiepunten
1	1	Schakelvakken	13
		Bedrijfsanalyse uitvoeren	13
	1 en 2	Persoonlijke leerfase 1 ^e Jaar en schakelvakken	8
	2	Oriënteren op de toekomst	13
		Innovatief management Veehouderij	13
2	1	Bedrijfsproblemen oplossen en adviseren	13
		Oriëntatie startend ondernemer	13
	1 en 2	Persoonlijke leerfase 2 ^e jaar en Afstudeerwerkstuk	8
	2	Platteland en Beleid	13
		Leiding Geven aan Veranderingen	13
Totaal			120

Programma Deeltijd Dier- en Veehouderij (DDV)

Leerjaar	Semester	Modulenaam	Studiepunten
1	1	Diergezondheid 1	6
		Dierhouderij	6
		Duurzaam bodembeheer	6
	1 en 2	Competentiemanagement A	2
	2	Bedrijfsanalyse veevoeding 1	6
		Techniek en huisvesting	6
Managementvaardigheden		6	
	vrijstelling	Praktijkmodule/sectororiëntatie	16/6
2	1	Bedrijfsanalyse veevoeding 2	6
		Fokkerij	6
		Landbouwpolitiek en beleid	6
	1 en 2	Competentiemanagement B	2
	2	Duurzame veehouderij	6
		Diergezondheid 2	6
Professioneel Engels		6	
	vrijstelling	Praktijkmodule/marketing, verkoop	16/6
3	1	Voederwinning bemesting	6
		Economie veehouderij	6
		Praktijkonderzoek	6
	1 en 2	Competentiemanagement C	2
	2	Bedrijfsovername veehouderij	6
		Keten en kwaliteit veehouderij	6
Personeel –en verander management		6	
	vrijstelling	Praktijkmodule	22
4	1 en 2	Specialist, onderzoeker	6
		Advies, voorlichting, verkoop	6
		Ondernemen	6
		Competentiemanagement D	2
		Onderzoek en scriptie	18
	vrijstelling	Praktijkstage	22
Totaal			240

Program: International Livestock Production (ILP)

Period	Module	EC
3 years university	Prior Learning	180
First Semester	1. Entrepreneurship and Advice (EEAa)	15
	2. Research Sales and Marketing (RSMAa)	15
Second Semester	3. Specialization Animal (SPA)	8
	4. Company Placement (ICPL)	16
	5. Thesis	6
	Total EC	240

Program: Animal Health and Welfare (AHW)

Period	Module	EC
3 years university	Prior Learning	180
First Semester	1. Entrepreneurship and Advice (EEAa)	15
	2. Research Sales and Marketing (RSMAa)	15
Second Semester	3. Specialization Animal (SPA)	8
	4. Company Placement (ICPL)	16
	5. Thesis	6
	Total EC	240

Program: European Engineer Degree Animal Production (EEDAP)

Period	Module	EC
2,5 years Angers	Prior Learning	150
First Semester	1. Entrepreneurship and Advice (EEAa)	15
	2. Research Sales and Marketing (RSMAa)	15
Second Semester	3. Specialization Animal (SPA)	8
	4. Angers program	22
Third Semester	5. Company Placement (ICPL)	20
	6. Thesis	10
	Total EC	240

Programma Major Tuinbouw en Akkerbouw (TA)

Leerjaar	Semester	Modulenaam	Studiepunten
1	1	Bedrijfsanalyse uitvoeren	13
		Oriënteren op de toekomst	13
	1 en 2	Persoonlijke leerfase 1 ^e jaar en schakelvakken	8
	2	Sectororiëntatie Agrotechniek	13
		Praktijkmodule propedeuse	13
2	1	Bedrijfsproblemen oplossen en adviseren	13
		Praktijkonderzoek	13
	1 en 2	Persoonlijke leerfase 2 ^e jaar	8
	2	Marketing en Verkoop	13
		Platteland en Beleid	13
3	1	Strategische Bedrijfsplanning	13
		De Specialist TA	13
	1 en 2	Persoonlijke leerfase 3 ^e jaar	8
	2	Leiding geven aan Veranderingen	13
		Kwaliteitsgericht ondernemen	13
4	1 en 2	Naar keuze	15
		Naar keuze	15
		Afstudeerstage	17
		Afstudeerwerkstuk	10
		Persoonlijke leerfase 4 ^e jaar	3
Totaal			240

Programma Major Tuinbouw en Akkerbouw Agrarisch Ondernemerschap (TAO)

Leerjaar	Semester	Modulenaam	Studiepunten
1	1	Bedrijfsanalyse uitvoeren	13
		Oriënteren op de toekomst	13
	1 en 2	Persoonlijke leerfase 1 ^e jaar en schakelvakken	8
	2	Sectororiëntatie Agrotechniek	13
		Praktijkmodule propedeuse	13
2	1	Bedrijfsproblemen oplossen en adviseren	13
		Oriëntatie startend ondernemer	13
	1 en 2	Persoonlijke leerfase 2 ^e jaar	8
	2	Praktijkonderzoek	13
		Jong Ondernemen	13
3	1	Platteland en Beleid	13
		Leiding Geven aan Veranderingen	13
	1 en 2	Persoonlijke leerfase 3 ^e jaar	8
	2	Strategisch Entrepreneurship	13
		Kwaliteitsgericht ondernemen	13
4	1 en 2	Naar keuze	15
		Naar keuze	15
		Afstudeerstage	17
		Afstudeerwerkstuk	10
		Persoonlijke leerfase 4 ^e jaar	3
Totaal			240

Programma AD Tuinbouw en Akkerbouw (ADTA)

Leerjaar	Semester	Modulenaam	Studiepunten
1	1	Schakelvakken	13
		Bedrijfsanalyse uitvoeren	13
	1 en 2	Persoonlijke leerfase 1 ^e jaar en schakelvakken	8
	2	Oriënteren op de toekomst	13
		Innovatief management Veehouderij	13
2	1	Bedrijfsproblemen oplossen en adviseren	13
		Oriëntatie startend ondernemer	13
	1 en 2	Persoonlijke leerfase 2 ^e jaar en Afstudeerwerkstuk	8
	2	Platteland en Beleid	13
		Leiding Geven aan Veranderingen	13
Totaal			120

Programma Deeltijd Tuinbouw en Akkerbouw (DTA)

Leerjaar	Semester	Modulenaam	Studiepunten
1	1	Gewasgezondheid 1	6
		Gewasteelt	6
		Duurzaam bodembeheer	6
	1 en 2	Competentiemanagement A	2
	2	Bedrijfsanalyse 1	6
		Techniek en bewaring	6
		Managementvaardigheden	6
	vrijstelling	Praktijkmodule/sector oriëntatie	16/6
2	1	Bedrijfsanalyse 2	6
		Veredeling en vermeerdering	6
		Landbouwpolitiek en beleid	6
	1 en 2	Competentiemanagement B	2
	2	Duurzaam waterbeheer	6
		Gewasgezondheid 2	6
		Professioneel Engels	6
	vrijstelling	Praktijkmodule/marketing, verkoop	16/6
3	1	Plantengroei en ontwikkeling	6
		Landbouwpolitiek en beleid	6
		Praktijkonderzoek	6
	1 en 2	Competentiemanagement C	2
	2	Bedrijfsovername tuin/akkerbouw	6
		Keten en kwaliteit tuin/akkerbouw	6
		Personeel en verandermanagement	6
	vrijstelling	Praktijkmodule	22
4	1 en 2	Specialist, onderzoeken	6
		Advies, voorlichting, verkoop	6
		Ondernemen	6
		Competentiemanagement D	2
		Onderzoek en scriptie	18
	Vrijstelling	Praktijkstage	22
Totaal			240

Program: European Engineer Degree Plant Production (EEDPP)

Period	Module	ECTS
2,5 years Angers	Prior Learning	150
First Semester	1. Entrepreneurship and Advice (EEAp)	15
	2. Research Sales and Marketing (RSMaP)	15
Second Semester	3. Specialization Plant (SPP)	8
	4. Angers program	22
Third Semester	5. Company Placement (ICPL)	20
	6. Thesis	10
	Total EC	240

Bijlage 3: Deskundigheden leden visitatiepanel en secretaris

Nadere informatie over de achtergronden van de leden van het beoordelingspanel en secretaris:

De heer ir. H.J.M. Naaijkens, voorzitter

De heer Naaijkens is ingezet vanwege zijn deskundigheid op het gebied van agri & food sector. De heer Naaijkens is directeur en eigenaar van Wokke Food Systems en onder andere bestuurslid van De Groene Kennis Coöperatie, lid van het commissariaat van Tuinbouw Ontwikkelings Maatschappij in Noord-Brabant en advieslid van de Commissie Van Doorn t.b.v. de verduurzaming van de intensieve veehouderij. De heer Naaijkens was tot en met 2011 voorzitter College van Bestuur van HAS Hogeschool en draagt geregeld bij aan gastcolleges en symposia. Voor deze visitatie heeft de heer Naaijkens onze handleiding voor panelleden ontvangen en is hij aanvullend geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

1967 – 1974 Tuin- en Landschapsarchitectuur - Wageningen Universiteit
1960 – 1967 Gymnasium B

Werkervaring:

2011 – heden Directeur/eigenaar - Wokke Food Systems BV
1999 – 2011 Voorzitter College van Bestuur - HAS Hogeschool, 's-Hertogenbosch
1995 – 1999 Directeur Technische Faculteit - Hogeschool West-Brabant, Breda
1990 – 1994 Directiefunctie op gebied van milieu- en waterbeheer, inrichting landelijk gebied en landbouw - Heidemij Advies, Arnhem
1984 – 1990 Managementfuncties op gebied van milieu- en waterbeheer - Provinciale Dienst Milieu Noord-Brabant
1978 – 1984 Projectleider Streekplan - Provinciale Planologische Dienst Noord-Brabant
1974 – 1978 Beleidsambtenaar - Rijksplanologische Dienst

Overig:

- Bestuurslid - De Groene Kennis Coöperatie
- Commissariaat - Tuinbouw Ontwikkelings Maatschappij in Noord-Brabant
- Lid - Commissie Van Doorn t.b.v. advies over de verduurzaming van de intensieve veehouderij
- Voorzitter - Food en Nutrition Delta (opgegaan in TKI Food)
- Dagelijks bestuur - Stichting Streekhuis het Groene Woud
- Bestuurslid - Atelier Waarden van het Land

Mevrouw dr.ir. A. van den Pol - van Dasselaar

Mevrouw Van den Pol is ingezet vanwege haar deskundigheid op het gebied van dier- en veehouderij en vanwege haar inzicht in de internationale ontwikkelingen in dit werkveld. Mevrouw Van den Pol is senior wetenschapper bij Wageningen Universiteit, waarbij zij zich de afgelopen 20 jaar heeft gericht op onderzoek op het gebied van onder andere de uitstoot van broeikasgassen en gras en voedergewassen systemen/productie. Ook heeft zij veel internationale onderzoekservaring. Mevrouw Van den Pol heeft vele publicaties op haar naam staan en draagt regelmatig bij aan congressen in onder andere Frankrijk en Denemarken. Voor deze visitatie heeft mevrouw Van den Pol onze handleiding voor panelleden ontvangen en is zij aanvullend geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

- 2010 – 2015 Modular Executive MBA in Food & Finance - Nyenrode Business University
- 2009 – 2010 Talent Development Program - Wageningen University
- 1993 – 1998 PhD Soil Sciences and Plant Nutrition - Wageningen University
- 1987 – 1993 MSc Plant Sciences - Wageningen University
- 1981 – 1987 VWO - Amersfoort

Werkervaring:

- 2011 – heden Senior wetenschapper - Wageningen UR Livestock Research
- 2003 – 2010 Head of the group Grass and Forage Systems, Animal Sciences Group - Wageningen University
- 1997 – 2003 Wetenschapper, Animal Sciences Group - Wageningen University
- 1993 – 1997 Wetenschapper, afdeling Soil Science and Plant Nutrition - Wageningen University
- 1992 – 1993 Wetenschapper - Nutrient Management Institute

Overig:

- Venoot - Smidspol VOF, een melkveebedrijf in Dronten
- Raad van Commissarissen - Rabobank Flevoland
- Raad van Commissarissen - AB Oost
- Scientific Advisory Board - European Grassland Federation
- 2013 – heden Wetenschappelijke Adviesraad - European Grassland Federation
- 2013 – heden Werkpakketleider - EU-funded project AUTOGRASSMILK
- 2012 – heden Veeteeltstudieclub "De Kiekendief"
- 2011 – heden Werkpakketleider - EU-funded project AnimalChange
- 2010 – heden Werkpakketleider - EU-funded project MultiSward
- 2008 – heden Working Group "Grazing" of the European Grassland Federation
- 2007 – heden Commissie Coöperatiefonds Rabobank Flevoland
- 2006 – 2010 Lid Executive Committee of the European Grassland Federation (EGF)
- 2002 – 2006 Nederlandse Vereniging voor Weide- en Voederbouw

Publicaties 2013 (meer op aanvraag):

- [First version of process based estimates of mitigation and adaptation options](#) Bannink, A.; Bellocchi, G.; Graux, A.I.; Hutchings, N.; Lanigan, G.; Pol-van Dasselaar, A. van den (2013)*AnimalChange*, - 30 p.
- [Using mobile milking robots for special quality dairy products based on site-specific grazing](#) Oudshoorn, F.W. ; Philipsen, A.P. ; Dufresne, L. ; Pol-van Dasselaar, A. van den (2013)*In: Proceedings of the 17th EGF Symposium, Akureyri, Iceland, 23-26 June 2013. - Grassland Science in Europe 18. - p. 276 – 278.*
- [Kosteneffectiviteit reductiemaatregelen emissie broeikasgassen zuivel](#) Pol, A. van den; Blonk, H. ; Dolman, M.A. ; Evers, A.G. ; Haan, M.H.A. de; Reijs, J.W. ; Sebek, L.B. ; Vellinga, Th.V. ; Wemmenhove, H. (2013)*Lelystad : Wageningen UR Livestock Research, (Rapport / Wageningen UR Livestock Research 725) - 40 p.*
- [Beweiding in Nederland](#) Pol, A. van den; Haan, M.H.A. de; Philipsen, A.P. (2013)*Lelystad: Wageningen UR Livestock Research, (Rapport / Wageningen UR Livestock Research 687) - 19 p.*
- [Perspectives of grass biorefining for livestock farms in the Netherlands](#) Pol, A. van den (2013)*In: 17th Symposium of the European Grassland Federation, Akureyri, Iceland, 23-26 June 2013. - Hvanneyri: European Grassland Federation, The role of grasslands in a green future : threats and perspectives in less favoured areas, 2013-06-23/ 2013-06-26 - p. 566 - 568.*

- [Economisch weiden = Economics of grazing](#) Pol, A. van den; Philipsen, A.P. ; Haan, M.H.A. de (2013)*Lelystad : Wageningen UR Livestock Research, (Rapport / Wageningen UR Livestock Research 679) - 126 p.*
- Beweiding: geen zwart-wit verhaal □ Pol-van Dasselaar, A. van den (2013)*Dronten : Flevostar, 2013-10-14*
- Weiden met robot Europees onder de loep Pol-van Dasselaar, A. van den (2013)*In: Nieuwe Oogst - Veehouderijkatern - p. 13 – 13.*
- [Note on near-future policies \(2012-2020\) regarding grasslands that will be required to fill gaps between today and future multifunctionalities of grasslands as seen by national stakeholders](#) □ Pol-van Dasselaar, A. van den (2013) *MultiSward, - 4 p.*
- [Note with most appropriate scenarios for multifunctional grasslands](#) Pol-van Dasselaar, A. van den (2013)*MultiSward, - 24 p.*
- Kosten CO2-reductie in beeld Pol-van Dasselaar, A. van den (2013) *In: Nieuwe Oogst, veehouderijkatern - p. 15 - 15.*
- Beweiding: geen zwart-wit verhaal Pol-van Dasselaar, A. van den (2013)*Dronten : De Kiekendief, 2013-02-18*
- Grazing systems in The Netherlands and Europe Pol-van Dasselaar, A. van den (2013)*Kiel, Germany : Lecture University Kiel (Germany), 2013-11-28*
- Europees onderzoek naar combinatie robot en weidegang. Economie bij robotmelken voorop. Pol-van Dasselaar, A. van den (2013) *In: Nieuwe Oogst, veehouderijkatern - p. 4–4.*
- [Appreciation of current and future functions of grassland by international stakeholders in Europe](#) Pol-van Dasselaar, A. van den; Golinski, P. ; Hennessy, D. ; Huyghe, C. ; Parente, G. ; Peyraud, J.L. ; Stienezen, M.W.J. (2013)*In: The role of grasslands in a green future: threats and perspectives in less favoured areas. Proceedings of the 17th Symposium of the European Grassland Federation, Akureyri, Iceland, 23-26 June 2013. - Grassland Science in Europe 18 .CABDirect, The role of grasslands in a green future: threats a perspectives in less favoured areas. Proceedings of the 17th Symposium of the European Grassland Federation, Akureyri, Iceland, 23-26 June 2013" - p. 219 - 221.*

Mevrouw ir. A.J.C.M. Arts

Mevrouw Arts is ingezet vanwege haar deskundigheid op het gebied van tuin- en akkerbouw en vanwege haar inzicht in de internationale ontwikkelingen in dit werkveld. Mevrouw Arts is docent Fruit-, Boom- en Sierteelt en onder andere voorzitter van de examencommissie aan HAS Hogeschool. Mevrouw Arts is mede coördinator internationalisering, waardoor zij gastlessen geeft en bijwoont op diverse buitenlandse universiteiten, waaronder aan Writtle College, partner van University of Essex (Engeland) en aan University of Florida (Amerika). Daarnaast begeleidt zij studenten in het buitenland en is zij coördinator en docent van de internationale opleiding "Horticulture en Business Management". Voor deze visitatie heeft mevrouw Arts onze handleiding voor panelleden ontvangen en is zij aanvullend geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

2004	Biologie - Universiteit van Utrecht
1998	Logistiek - ISBW
1995 – 1996	Certified Quality Engineer - ASQC
1990 – 1993	Plantenziektekunde, ecologie en epidemiologie - WUR Wageningen
1985 – 1990	Botany - IAHL Wageningen
1985	HAVO

Werkervaring:

- 2004 – heden Docent Fruit-, Boom- en Sierteelt, kwaliteitssystemen en certificering, beleidsmedewerker en voorzitter examencommissie - HAS Hogeschool
- 2004 Office manager - iFocus
(Part-time naast studie biologie aan Universiteit van Utrecht)
- 1998 – 2004 Hoofd afdeling kwaliteit en logistiek - Nickerson Zwaan
- 1995 – 1998 Auditor, voor onder andere projecten als MPS, MBT, EurepGAP en ISO0900 - SGS-AgroControl
- 1994 – 1995 Onderzoek naar de rijpingsfactoren van de tomaat - Agro Technologisch Onderzoeksinstituut (ATO)
- 1993 – 1994 Onderzoek naar ziekteresistentie van *Puccinia* in prei - Centrum voor Plantenveredeling en Reproductie Onderzoek (CPRO)

Overig:

- Begeleider gehandicaptensport
- Organisatie tennistoernooi lokale tennisclub

De heer J.M. van Smeden

De heer Van Smeden is ingezet als studentlid. Hij heeft de hbo-bacheloropleiding Milieukunde bij Van Hall Larenstein afgerond in januari 2014. Tot en met 2014 was hij extern medewerker Aquatische Ecology en Waterkwaliteitsmanagement, Environmental Risk Assessment Group bij Alterra Wageningen.

De heer Van Smeden is representatief voor de primaire doelgroep van de opleiding en beschikt over studentgebonden deskundigheden met betrekking tot de studielast, de onderwijsaanpak, de voorzieningen en de kwaliteitszorg bij opleidingen in het domein. Voor deze visitatie is de heer Van Smeden aanvullend individueel geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

- 2009 – 2014 Hbo Milieukunde (natuur en milieu) - Van Hall instituut te Leeuwarden
- 2004 – 2008 Mbo Motorvoertuigentechniek BOL 4 - Alfacollege te Groningen
- 2000 – 2004 VMBO Grafisch Kaderberoeps - Zernike College te Groningen

Werkervaring:

- 2013 – 2014 Externe medewerker Aquatische Ecology en Waterkwaliteitsmanagement, Environmental Risk Assessment Group - Alterra Wageningen
- 2012 Assistent van PhD project – Wetsus te Leeuwarden, Centre of excellence for sustainable water technology
- 2012 Student panellid Aquatische Ecotechnologie, Hogeschool Zeeland - Netherlands Quality Agency B.V.

Overig:

- 2014 Lezinggeving - Chemical stress ecology day for the MSc Sustainable Management of Pollution, students of ISA-Lille
- 2013 15th session: "Sustainable management of polluted areas" - Coordinator: ISA Lille /FESIA France and hosted by: Institute of Chemical Technology, Prague, Czech Republic
- 2011 – heden Secretaris van Hengelsportclub Sassenhein te Haren (Gn)

Mevrouw M. Snel BHRM & BEd

Mevrouw Snel is ingezet als NQA-auditor. Zij heeft sinds 2005 als NQA-auditor ervaring met visiteren van bestaande en nieuwe opleidingen in verschillende sectoren binnen het hbo. Daarnaast verzorgt zij trainingen over het visitatie- en accreditatiestelsel en voert zij adviestrajecten uit. Door haar ervaring heeft zij tevens deskundigheid in het beoordelen van afstandsonderwijs. Verder is zij betrokken bij advisering over en beoordeling van EVC-procedures (Erkennen van Verworven Competenties) van aanbieders in het mbo en hbo.

Zij heeft als junior personeelsadviseur gewerkt bij een grote zorginstelling voor verstandelijk gehandicapte mensen waar zij de personele zaken behartigde van ongeveer 200 medewerkers. Ook is Merijn Snel erkend specialist voor Investors in People geweest.

Zij is getraind als auditor Hoger Onderwijs NQA in samenwerking met Lloyd's Register en heeft in het najaar van 2010 deelgenomen aan de training van de NVAO en is gecertificeerd secretaris.

Opleiding:

2008 – 2010	Opleidingskunde (Bachelor of Education: Training and Human Development), Hogeschool van Arnhem en Nijmegen
2000 – 2004	Personeel & Arbeid (Bachelor Human Resource Management), Saxion Hogeschool Enschede

Training:

Juli 2014	LRQA erkend Lead Auditor ISO-9001
December 2010	Training Expert Investors in People, liP International (Apeldoorn, Nederland)
November 2010	Training secretaris beoordelen opleidingen in het hoger onderwijs, NVAO
November 2008	Training Assessor Investors in People, liP UK (Kortrijk, België)
Maart 2004	Training Auditor Hoger Onderwijs, NQA i.s.m. Lloyd's Register

Werkervaring:

2010 – heden	senior auditor en adviseur, Netherlands Quality Agency
2008 – 2013	erkend assessor en specialist Investors in People, Netherlands Quality Agency
2005 – 2009	auditor, Netherlands Quality Agency
2004 – 2005	junior personeelsadviseur, de Twentse zorgcentra

Bijlage 4: Bezoekprogramma

Donderdag 12 juni

Tijdstip	Thema	Deelnemers
08.15-08.30	Ontvangst en voorbereiding	Namens Vilentum en DV en TA: drs. Rieke de Vlieger MCM (CAH Vilentum) drs. Wil Bekkering (CAH Vilentum) Martin Duijkers MSc (studieleider TA) Marco Halff BS (studieleider DGZ) ir. Jeroen Nolles (studieleider DV) drs. Tim Menger (studieleider DISC) ir. Erik Hassink (studieleider DVO, TAO) drs. Wolter van der Kooij (afstudeerfase, kwaliteit)
08.30-09.00	Presentatie opleidingen door student CAH	Zie hierboven, en student Maarten Tenkink
09.30-15.30	Vorbereiding en materiaalbestudering 12.30 uur lunch + spreekuur +/- 13.00 uur rondleiding Wiesenweg	Jeroen Nolles, Piet Haak
15.30-16.00	Gesprek studenten internationale majors	Junia Grapiglia Berzin Grapiglia (AHW) Sebastian Sester (EEDP) Nicolas Letreux (EEDP)
Panel splitst voor afzonderlijke gesprekken met studenten en docenten van DV en TA		
16.15-17.00	Gesprek studenten DV (jaar 1 tot 3)	Erik Visscher (1DV, havo) Jolien Pastoors (2DG, vwo) Jeroen van Veldhuizen (2DVO, mbo) Frank ten Pierik (2VADO, mbo) Sarah Daanen (3DG, havo) Tom van Winden (3DV, havo) Arjan Stokman (3DVO, havo)
16.15-17.00	Gesprek studenten TA (jaar 1 tot 3)	Melvin Veldman (1TADO, mbo) Harrie Plomp (1TAM, mbo) Klaas-Jan Veerman (2TA, havo) Emmelie van de Velde (2TA, mbo) Marc Versprille (3TA, vwo) Erwin Bakker (3TA, havo) Jaap Grezel (3TAO, havo) Maarten Tenkink (3TAO, vwo)

17.00-17.45	Gesprek docenten DV	Jan van Diepen (mentor, decaan, 1-4) Gert Dood (1-4) Paola Metman (DGZ, 1-4) Loes Spit (DGZ, 1-4, restgroepmentor) Henk Valk (nieuw, onderzoek, 1-4) Jacob van Veldhuizen (mentor, 1-4) Daan Westrik (internationaal, mentor, 1-4) Jeannette Wolters (Ad, deeltijd, beroepsvaardigheden, 1-4)
17.00-17.45	Gesprek docenten TA	Matthijs Breel (mentor, coach, 1-4) Michiel Drok (1-4) Piet Haak (mentor, 1-4) Ron Methorst (lectoraat, promovendus, 4) Hermann Schilt (internationaal, 1-4) Bettie Tijsseling (Ad, mentor, 1-4) Kees Westerdijk (lectoraat, 1-4)
17.45-18.30	Vorbereiding en materiaalbestudering	

Vrijdag 13 juni

Tijdstip	Thema	Deelnemers
08.30-09.45	Vorbereiding en materiaalbestudering	
09.45-10.15	Gesprek afstudeerders en alumni	Tessa de Graaf (4DG, havo) Jasper Tammes (4TA, havo) Arie Roos (4TAO, mbo) Ruud Reijerink (4DVO, vwo) Mariska Groen (DV, 2012 afgestudeerd) Ayleen Rademaker (DG, 2012 afgestudeerd) Wim de Kreek (TAO, 2013 afgestudeerd) Pieter Struyk (TA, 2013 afgestudeerd)
10.30-11.15	Gesprek examinatoren afstuderen	Henk Klein Poelhuis Marco Halff Barend Gehner Albert Canninus
11.30-12.15	Gesprek opleidingsmanagement	Rieke de Vlieger (directeur) Wil Bekkering (directeur) Martin Duijkers (studieleider TA) Marco Halff (studieleider DGZ) Jeroen Nolles (studieleider DV) Tim Menger (studieleider DISC) Erik Hassink (studieleider DVO, TAO) Wolter van der Kooij (afstudeerfase, kwaliteit)
12.15-13.15	Overleg + lunch, rondleiding campus Drieslag 4 (lesgebouw en kas)	

13.15-14.00	Gesprek vertegenwoordiging van examen- en toetscommissies	Jeannette Wolters (voorzitter EC) Bettie Tijsseling (lid EC) Taco Medema (TC) Daan Westrik (vice-voorzitter EC) Matthijs Breeel (TC)
14.00-14.30	Gesprek vertegenwoordigers beroepenveld	Ard van der Wouden (DV) Herman Vermeer (DVO) Jacco van der Wekken (TA) Pascale Fuchs (DGZ)
14.30-15.30	Beoordelingsoverleg panel	
15.30-16.30	Laatste gesprek en terugkoppeling opleidingsmanagement	Opleidingsmanagement (zie boven)

Bijlage 5: Bestudeerde documenten

- Brochure Ad Agrarisch Ondernemerschap (2013-2014)
- Brochure Agrarisch Ondernemerschap (2013-2014)
- Brochure Dier en Gezondheidszorg (2013-2014)
- Brochure Dier- en Veehouderij (2013-2014)
- Brochure Tuinbouw en Akkerbouw (2013-2014)
- Corporate brochure: Dit is CAH Vilentum (2013)
- Instellingsplan deel 1: CAH-ID (2010)
- Instellingsplan deel 2: Strategie (2010)
- Instellingsplan deel 3: Op koers met CGO (2010)
- Instellingsplan deel 5: Onderzoek (2010)
- Instellingsplan deel 6: Organisatie (2010)
- Instellingsplan deel 7: Personeel (2010)
- Instellingsplan deel 9: Handboek Kwaliteitsmanagement (2013)
- Jaarplan Vilentum Hogeschool (2014)
- Minorstotaaloverzicht (2014-2015)
- Paneladvies Bijzonder Kenmerk Ondernemerschap (2012)
- Studentenverhalen (2013)
- Gedragscode internationale studenten (2005)
- Leren in Levende Netwerken (2003)
- Notulen Internationale Werkveldcommissie (2011-11-18)
- Notulen Internationale Werkveldcommissie (2012-11-09)
- Notulen Internationale Werkveldcommissie (2013-11-22)
- Notulen Werkveldcommissie DGZ (2011-05-26)
- Notulen Werkveldcommissie DGZ (2011-12-23)
- Notulen Werkveldcommissie DGZ (2012-05-31)
- Notulen Werkveldcommissie DGZ (2013-05-24)
- Notulen Werkveldcommissie DV (2011-11-10)
- Notulen Werkveldcommissie TA (2011-11-10)
- Notulen Werkveldcommissie TA (2012-05-31)
- Notulen Werkveldcommissie TA (2012-12-06)
- Opleidingsprofiel DV (2013)
- Opleidingsprofiel TA (2013)
- Werkveldcommissieleden (2013-2014)
- Curriculumoverzichten DV (2014-2015)
- Curriculumoverzichten TA (2014-2015)
- ECTS-gids EEDL (2013-2015)
- ECTS-gids Livestock (2013-2014)
- HBO-monitor Landbouw (2013)
- HBO-monitor Landbouw (t.o.v. HAO)(2013)
- Instroomenquête (2013-2014)
- Instroomenquêteverslag (2013-2014)
- Jaarplan DO -TPO (2014)
- Kenniscentrum 2.0 (2013)
- Kracht door kaders - succesvol studenten begeleiden (2012)

- Leerplannen DV en TA (2013-2014)
- Moduleboek CMP Afstudeerfase (2013-2014)
- Modulenames en –onderdelen (2013-2014)
- Module-overzicht (voorbeeld)(2014)
- Modulewerkboek Afstudeerstage (2013-2014)
- Modulewerkboek Afstudeerwerkstuk (2013-2014)
- NSE HAO-samenvatting (2013)
- Onderzoek binnen CAH Vilentum; Visiedocument (2013)
- Prestatieafspraken overzicht (2013)
- Programma Praktijkleren (2013)
- Slow Advice - de kracht van heldere verwachtingen (2009)
- Thesis manual (2013-2014)
- Toetsbeleid CAH Vilentum Hogeschool (2013)
- Training leren studeren (2007)
- Werkveldcontacten (2014)
- Docentoverzicht DGZ, DISC, DVO, TAO (2013-2014)
- Factsheet personeel (2011)
- Jaarplan DGZ (2013-2014)
- Jaarplan DVO (2013-2014)
- Jaarplan TAO (2013-2014)
- Kaderdocument competentie management (2006)
- Professionaliseringsplan 2013-2017 Vilentum (2013)
- Studentbegeleidingsfuncties (2013)
- Verzuimrapportage (2014)
- Coachingshandboek voor internationale studenten (2007)
- Enquête Gebouw CAH Vilentum (2013)
- Enquête gebouw verslag (2013)
- Mentortaken (2013-2014)
- Moduleboek CMP 1^e jaar (2013-2014)
- Moduleboek CMP 2^e jaar (2013-2014)
- Moduleboek CMP 3^e jaar (2013-2014)
- Moduleboek CMP Afstudeerfase (2013-2014)
- Actiepunten (2013-2014)
- Enquête Gebouw CAH Vilentum (2013)
- Enquête gebouw verslag (2013)
- Instellingsplan 8 Handboek kwaliteitsmanagement Vilentum CAH Stoas (2013)
- Jaarverslag kwaliteitsmanagementteam (intern)(2014)
- Module-evaluaties domein Voedsel en Gezondheid (3 jaaroverzicht)
- Module-evaluaties Voedsel en Gezondheid eerste semester (2013-2014)
- Module-evaluaties Voedsel en Gezondheid tweede semester (2012-2013)
- NQA CAH Eindrapport Dier- en Veehouderij & Tuinbouw en Akkerbouw (2008)
- Toetsbeleid CAH Vilentum Hogeschool (2013)
- Verbeterformulier PIMV (2013-2014)
- Modulewerkboek Leiding geven (HLGV)(2013-2014)

Bijlage 6: Overzicht bestudeerde afstudeerwerken

Hieronder een overzicht van de studenten van wie het panel de afstudeerwerken heeft bestudeerd. Conform de regels van de NVAO zijn alleen de studentnummers opgenomen.

Bachelor DV en TA (voltijd en deeltijd):

3007782 (TA)
3004610 (DV)
3010974 (DV)
3013096 (DV)
3000074 (DV)
3000375 (DV)
3001267 (TA)
3002899 (TA)
3004293 (TA)
3004511 (DV)
3006554 (TA)
3008105 (DV)
3010512 (DV)
3010961 (TA)
3012343 (TA)
3013096 (DV)
3014669 (TA)
3015007 (DV)

Bestudeerde Ad-eindwerkstukken DV en TA:

3018123 (TA)
3020053 (DV)
3019897 (DV)
3019586 (DV)

Bijlage 7: Verklaring van volledigheid en correctheid

Netherlands Quality Agency

Verklaring van volledigheid en correctheid van de informatie

Betreffende de visitatie van het cluster van de opleidingen:

Bachelor en Ad Dier- en Veehouderij

Bachelor en Ad Tuinbouw en Akkerbouw

Instelling: Hogeschool Vilentum, Christelijke Agrarische Hogeschool, Dronten

Visitatiedatum: 12 en 13 juni 2014

Ondergetekende: ... *W. van der Kooy*

vertegenwoordigend het management van de genoemde opleidingen,

in de functie van: ... *Coördinator Afstudeerfase*

verklaart hierbij dat alle informatie ten behoeve van de visitatie van de genoemde opleiding in volledigheid en correctheid ter beschikking wordt gesteld, *waaronder informatie over alternatieve afstudeerroutes die momenteel en/of gedurende de afgelopen 6 jaar (hebben) bestaan*, zodat het visitatiepanel tot een op juiste feiten gebaseerde oordeelsvorming kan komen.

Handtekening:

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'W. van der Kooy', written over a horizontal line.

Datum:

2 juni 2014